

Magyar Sion

◆◆◆ ÚJ FOLYAM III. (XLV.)
2009/2.

EGYHÁZI TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

*„Inter persecutiones mundi et consolationes Dei
Peregrinando procurrit ecclesia.”*

(Szent Ágoston, De civitate Dei I. 18,51)

FŐVÉDNÖK

Erdő Péter bíboros, prímás, érsek

FELELŐS SZERKESZTŐ

Székelly János püspök, az Esztergomi Hittudományi Főiskola rektora

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI

Kiss-Rigó László szeged-csanádi megyéspüspök

Ladocsi Gáspár püspök

Beke Margit, az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye

Egyháztörténeti Bizottságának elnöke

Ivan Chalupecký, a Rózsashegyi Katolikus Egyetem

(Katolícka univerzita v Ružomberku) professzora

Cséfalvai Pál, a Keresztény Múzeum igazgatója

Czékli Béla, a Főszékesegyházi Könyvtár igazgatója

Esztó Péterné, az Esztergomi Hittudományi Főiskola könyvtárosa

Gaál Endre, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Karának dékánja

Jozef Hal'ko, a Komenský Egyetem (Univerzita Komenského) docense

Hegedűs András, a Prímási Levéltár igazgatója

Herdics György apát, a *Remény* főszerkesztője

Käfer István, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem professzora, a Szent Adalbert

Közép-Európa Kutatócsoport igazgatója

Németh László, a Pápai Magyar Intézet rektora

Szakál László esperes, a *Remény* főszerkesztő-helyettese

Szelestei Nagy László, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem professzora

Kiadja a Szent Adalbert Képzési, Lelkiségi és Konferencia Központ
(2500 Esztergom, Szent István tér 10.) megbízásából
a Glória kiadó (Žiacka 4, 821 06 Bratislava).

ISSN 1337-2491

Esztergom – Pozsony (Bratislava)

♦♦♦ KOVÁCS ZOLTÁN

A Szeretetláng Lelki Napló teológiai vizsgálata

1. BEVEZETÉS

A Kindelmann Károlyné Lelki Naplójában található üzenetek vizsgálatát végezve, mindenekelőtt röviden áttekintjük, hogy mit tartalmaz a Lelki Napló, milyen formában kapta a látnok az üzeneteket, és milyen emberi, lelki, erkölcsi, valamint pszichikai háttérrel rendelkezik. Ezt követően teológiai szempontból vizsgáljuk meg a Szeretetláng és a sátán megvakításának fogalmát és jelenségét, majd pedig értékeljük az üzeneteket az erre vonatkozó hivatalos szentszéki iránymutatás szerint. Munkám során a Hittani Kongregáció *Normae S. Congregationis pro Doctrina Fidei de modo procedendi in iudicandis praesumptis apparitionibus ac revelationibus* című, 1978. február 25-i keltezésű dokumentumában található kritériumokat vettem alapul.

2. MIT TARTALMAZ A LELKI NAPLÓ?

A Szeretetláng Lelki Napló Kindelmann Károlyné szül. Szántó Erzsébet (1913–1985; továbbiakban: Erzsébet asszony) 1961-től 1983. március 14-ig kapott magánkinyilatkoztatásait tartalmazza. A látnok négy füzetbe írta le az üzeneteket,¹ amelyeket legnagyobb részt Jézus Krisztusnak és Szűz Máriának tulajdonít, de megtalálható bennük őrangyala vagy más angyalok említése (beszélgetés, figyelmeztetések, ébresztés; vö. I/47.52; I/61; II/25.70; III/121. 124.198.226) és a sátánnal folytatott dialógus (vö. II/50-51; III/209; III/228) vagy éppen harc (vö. I/111.113; II/3.13.61.64.66.69.75.77; III/161), illetve sa-

¹ Az üzenetek idézésének módja a továbbiakban: (a füzet száma római számmal / oldalszám arab számmal), például: (I/63).

ját gondolatainak, belső küzdelmeinek írásbeli összegezése is (vö. II/52-56).

2003 áprilisában elkészült a kézzel írott, teljes Lelki Napló számítógéppel átírt, gépelt változata. Ez az anyag tartalmazza a kézzel írt Napló oldalankénti fénymásolatát és a szemben lévő oldalon a kézzel írt szöveg szó szerinti, gépelt átírását, illetve, ugyanazon az oldalon elkülönítve, a szövegnek a nyelvhelyesség szerint korrigált változatát. A Naplóból való idézéshez munkám során ez utóbbi szövegváltozatot használom fel.²

3. AZ ÜZENETEK FORMÁJA ÉS ÁTTEKINTHETŐSÉGE

Az üzeneteket Erzsébet asszony *allocutio* (*locutio cordis*) formájában kapta,³ melyek misztikus tapasztalatok, lelki küzdelmek kontextusában jelennek meg, legnagyobbbrészt az imádság vagy az elmélkedés atmoszférájában.⁴

Általános jelenség, hogy Mária nemegyszer „kíséri” a látnokokat: az üzenetek fogadása Erzsébet asszony életében sincs konkrét helyhez vagy időhöz kötve.⁵ Természetesen intenzívebb az *allocutiók* érzékelése kegyelmi állapotban és imádságos légkörben, de ugyanúgy bőséggel kapta azokat mindennapi munkája végzése vagy utazásai közben is (vö. II/6.19.48.108; III/127.199). Mária alakja nem statikus képként rögzül Erzsébet asszony pszichéjében, hanem dinamikus, spirituális valóságként, megdicsőült állapotú, „élő személyként”⁶ szól hozzá a Szűzanya.

A Lelki Naplóban rögzített gondolatok nagyrészt tiszták és összefüggőek, a benne fellelhető logikai láncok teljes mértékig követhetők, az írás formája pedig igen rendezett és mindenütt jól olvasható. Ez formailag messze eltér a pszichopatak szokásos írásbeli megnyilvánulásától.

² Vö. KINDELMANN K., Lelki Napló, 4 kézzel írt füzet (összesen 392 oldal) fénymásolata és számítógéppel átírt, összesen 10 dossziében.

³ „Sono parole interiori di Dio all'uomo”: SCHIAVONE, P., *Locuzioni*, in BORRIELLO, L. – CARUANA, E. – DEL GENIO, M. R. – SUFFI, N. (eds.), *Dizionario di mistica* (Città del Vaticano 1998) 758. A locutióknak nem a hallóérzékre ható formájával találkozunk itt, hanem azzal, mely az értelem és a képzelőerő síkján csapódik le Erzsébet asszony pszichéjében. Az e kategóriák közti különbséget részletesen lásd még: ROYO MARÍN, A., *Teologia della perfezione cristiana* (Cinisello Balsamo 1987) 1070–1074.

⁴ „Il *Diario* di Elisabetta, spesso senza data contiene diversi pensieri, ispirazioni, relazioni delle visioni, dei messaggi e delle esperienze mistiche”: HIERZENBERGER, G. – NEDOMANSKY, O., *Dizionario cronologico delle apparizioni della Madonna* (Casale Monferrato 2004) 336.

⁵ Vö. HIERZENBERGER – NEDOMANSKY 24.

4. ERZSÉBET ASSZONY EMBERI, ERKÖLCSI ÉS LELKI TULAJDONSÁGAI A LELKI NAPLÓ ALAPJÁN

Erzsébet asszonyról tudjuk, hogy özvegyen nevelte hat gyermekét, tisztességes, nehéz fizikai munkával tartotta el családját, igaz emberi és keresztény értékekre tanítva gyermekeit. Küzdelmeihez hitéből merített erőt.⁷

Erzsébet asszony a „jelenben élt”: a Lelki Napló nem tartalmaz utópisztikus gondolatokat, az üzenetek csekély számú apokaliptikus vonatkozása és a jövőbeli perspektívák felvázolása is józan, mérsékelt hangú és a teológiai kontextusban jól elhelyezett. Ugyanakkor a múlt nosztalgikus felemlgetése és elhunyt szereplők, régmúlt élethelyzetek felvázolása sem jellemzi az írás tartalmát. A Lelki Napló írója korának gyermeke, realitással szemléli kora és társadalma mentalitását, s azokhoz igazodva próbál egyensúlyi helyzetet teremteni lelki élete és „világi élete”, azaz állapotbeli kötelességeinek végzése között. Ez utóbbiak kötelességszerű teljesítése érdekében képes azoknak alárendelni lelki indíttatásait is (vö. IV/22). Felelősségérzetét, akaratát és szabadságát a keresztény erkölcs hatja át.

A szöveg Erzsébet asszony érett lelki életéről tesz tanúságot. Istenkapcsolata nagyon élő és rendezett, lelkisége határozott kármelita vonásokkal rendelkezik.⁸ Erzsébet asszony alacsony iskolai végzettségének (4 elemi)⁹ tudható be az írás stílusának és szóhasználatának egyszerűsége, a hittani fogalmak pontatlan kezelése és a súlyos helyesírási hibák sokasága. A Napló tartalmának megítélésében azonban ezek a hibák nem jelentettek számomra komoly nehézséget.

Szembetűnő a lelki vezetők jelenléte Erzsébet asszony életében. Lelki vezetői között rendkívül képzett papok is voltak.¹⁰ Megszokott gyóntatói vannak, akik ismerik őt. Mind a lelki vezetők, mind a gyóntatók tanácsának képes teljes mértékben alárendelni saját akaratát, melyben tudatos engedelmességre törekvést vélek felfedezni. Ez az engedelmesség a magánkinyilatkoztatások megítélésére is teljesen vonatkozik.¹¹

⁶ Uo. 26.

⁷ Vö. BEGYIK T., *A Szeretetláng üzenete az engesztelés és a magánkinyilatkoztatások történetiségében. Tanulmány a teológia, a vélemények és a személyes tapasztalatok tükrében* (Budapest 2008) 49–51.

⁸ Nemezszer Jézus üzeneteiben is találunk ilyen megszólítást: „Kármelita kislányom!” (I/23.29) vagy „Kis kármelitám!” (I/15).

⁹ Vö. IZELI J. (szerk.), *A Szűzanya Széplőtelen Szívének Szeretetlángja – Lelki napló – 1961–1981* (Budapest 1985) 5.

¹⁰ Például Kosztolányi István biblikus professzor, Szentírás-fordító, Fuhrmann Ernő pápai kamarás, Marton Marcell kármelita. Erzsébet asszony több lelki vezetőhöz is járt. Ezek tudtak egymásról. Nemezszer előfordult, hogy egyik a másikhoz küldte őt. Fuhrmann betegsége idején például Kosztolányi vette át Erzsébet asszony lelki vezetését. Vö. BEGYIK, *A Szeretetláng üzenete* 89–105.

Lelki életében nyomon követhetők a kegyelemnek mély lelki élmények által történő megtapasztalásai és a lelki szárazságok (vö. I/69), kísértések, mérhetetlen lelki sötétségek¹² időszakai is. A lelki növekedés tendenciája azonban ilyenkor is megmarad,¹³ tud élni a sötétebb, kritikussabb, szárazabb lelki szakaszokkal is, ezeknek a tapasztalata lelki életébe organikusan beépül¹⁴ (pl. alázatot, türelmet, Istenre hagyatkozást tanul, kereszthordozásnak, az Üdvözítővel való együttműködésnek fogja fel a szenvedést¹⁵). Ezekben a jelenségekben semmiféle devianciát nem tapasztaltam. Véglelesség nem jellemző Erzsébet asszony lelki életére, bár néha előfordul nála egy-egy skrupulózus megnyilvánulás (vö. II/52–56).

A Lelki Naplóban számos bibliai utalás található, szinte minden oldalon. A szerző ezeken nagyon mélyen elmélkedett, azokból táplálkozik lelki élete.

Liturgikus énekekre is gyakran utal (vö. I/86.87.74.75.87), sőt a liturgia egyes elemei is megjelennek az üzenetekben (pl.: elvegyülni, elmélyülni Krisztus jelenlétében, mint „csepp víz a borban”; I/26).

Az Oltáriszentség tisztelete, a szentmisén való mindennapi részvétel, a szentségimádások és szentséglátogatások központi jelentőséggel rendelkeznek lelki életében (vö. I/73).

Mariológiai szempontból sem elhanyagolandó a *Magnificat* lelkületének elsajátítása és példaértékű megélése.¹⁶ Ha Erzsébet asszony ezt nem is tudatosan tette, de minden kétséget kizáróan jelen van életében a kicsinység, a szegénység, az alsó társadalmi rétegekre jellemző, egyszerű életvitel, az alacsony

¹¹ Ez különösen is megmutatkozik a transzsubstantiációra vonatkozó kérdésben (IV/23-24), valamint a negyvennapos böjtöt illetően, melynek vállalását – jóllehet Erzsébet asszony szerint az Úr kérte tőle – lelki vezetője a látnok megromlott egészségi állapota miatt nem engedélyezte számára (IV/4-7.30-31). Ezt a döntést Erzsébet asszony készségesen elfogadta.

¹² Ebben az állapotban nemegyszer megtörténik, hogy Erzsébet asszony megkérdőjelezi üzeneteinek transzcendens eredetét, s ezzel hitelességét is (vö. III/172.181.190-192.207). Ezek a kételyek azonban a kísértések elmúltával eloszlanak.

¹³ Nyomon követhető Erzsébet asszony lelki növekedésében az a misztikus út, melynek alapja az Isten szeretetének és az embernek a találkozása, s amely a folyamatos megtisztuláson és Isten képére alakuláson keresztül a tökéletességre vezet. Vö. BLOMMESTIJN, H., *Itinerario mistico*, in *Dizionario di mistica* 699.

¹⁴ Egyik helyen az Úr magyarázza Erzsébet asszony lelki életének periódusait: szenvedés, majd erősítő kegyelem (elragadtatás), s ezt követően lelki szárazság. Mindezek azonban az egyes szakaszokat nem kizárólagosan jellemzik (vö. III/206). A szöveg tartalma megfelel a tisztulás és egyesülés útjának, melyet a misztika egyéb szerzői is leírnak. Vö. TANQUEREY, A., *A tökéletes élet. Aszkétika és misztika* (Paris-Tournai-Roma 1932) nr. 1289; GONZÁLEZ, J. L., *Psicologia dei mistici. Sviluppo umano in pienezza* (Città del Vaticano 2001) 162-175.

¹⁵ Erőteljes kifejezés – Krisztusnak tulajdonítva –, hogy „szenvedéseidet a vértanúságig fogom fokozni” (vö. II/79). Noha a matyrium Erzsébet asszony életében nem következett be, mély lelki és testi szenvedései életének meghatározó tényezőivé váltak.

iskolázottság és a világ dolgaiban való tájékozatlanság, az állapotbeli kötelességek teljesítésére való belső ösztönzés, az emberi értékek, a család és a munka helyes értékelése,¹⁷ s mindezek hittel és Istenbe vetett feltétlen bizalommal való példás megélése. Hite szilárd erkölcsi tartást is biztosított számára. A megélt nehézségekre is hálaadó (*eucharisztikus*) lelkülettel reflektál, mely az imádság gyümölcse és szintén a *Magnificat* lelkületének sajátossága.¹⁸

Egyházas magatartás jellemzi Erzsébet asszonyt, melynek egyik legfőbb ismérve az engedelmesség mind főpásztorra, mind lelkiatyái, mind pedig gyóntatói felé,¹⁹ annak ellenére, hogy alaptermészete – saját megvallása szerint – igen akaratos (vö. I/26), amely ellen azonban maga is igyekszik küzdeni. Erzsébet asszonytól – a Lelki Naplóban közölt üzenetek szerint – Jézus és a Szűzanya az Egyház előljáróin keresztül kéri az üzenetek továbbadását. Hozzájuk kell elmennie, velük kell együttműködni, nem cselekedhet önhatalmúlag²⁰ (vö. I/47–48). Az új lelkiséghez fűződő mozgalomnak is az Egyház keretein belül kell megindulnia, mégpedig az ország kegyhelyeiről (vö. I/49). Szembetűnő Erzsébet asszonynak a saját egyházközségéért érzett lelki felelőssége és imádsága²¹ (vö. I/103, III/236). Külön imádkoznia kell az elhunyt papokért is (vö. I/114). Az egyházas lelkület szerves részeként értékelelendő, hogy a papi lelkekért és hivatásokért különösen is imádkoznia kell (vö. I/104, III/159).

Az üzenetek továbbadásában nem tapasztaltam azt az általában hamis látnokokra jellemző kényszerességet, mely szerint az üzenetek tartalma „dogmarejű”, megmásíthatatlan, melyeket mindenáron érvényre kell juttatni, s azok

¹⁶ Mária hálaadó énekében a tapeínosis szó „alázatoság”-gal való fordítása nem adja vissza kellőképpen a kifejezés pontos jelentését. A görög szó inkább kicsinységet, elfeledettséget, megalázottságot, utolsó mivoltot jelent. Mária ezzel a lelkülettel ad hálát Istennek, aki letekint szolgálóleányának (anawim) erre az állapotára, nagy dolgokat művel általa, s ezért hirdeti majd őt boldognak minden nemzedék, mert Isten az, aki az alázatosakat magához emeli, de ellenáll a kevélyeknek (vö. Lk 1,46–55). A tapeínosis szó további árnyalatairól és azok teológiai tartalmáról bővebben lásd: VALENTINI, A., *Il Magnificat. Genere letterario. Struttura. Esegese* (Bologna 1987) 139–152.

¹⁷ Erzsébet asszony számára első mindig az állapotbeli kötelességek teljesítése (ld. IV/22-ben: nem tud misén részt venni, mert az unokákra kell felügyelnie).

¹⁸ „[...] az Egyház – Máriához hasonlóan és vele együtt – hálás szívvel éli meg a Lélekben az imát, a hitet és a keresztény élet küldetését, melyek egymással szorosan összefüggnek (lex orandi – lex credendi – lex vivendi)”: KOVÁCS Z., *Mária és az Eucharisztia. Isten Anyja és az áldozati adományok a Lélek tüzeiben*, in TAKÁCS G. és mások, *Mater Christi* (Egyházmegyei Lelkipásztori Sorozat II) (Pécs 2005) 22.

¹⁹ Maga Jézus többször is inti Erzsébet asszonyt a lelkivezető iránti feltétlen engedelmességre, jelezve, hogy a lelkiatya szavai magától Jézustól jönnek (vö. III/137). Lelkiatyja utasításai az Úrtól valók (vö. I/102, III/143, III/235). Ha lelkiatyja nem ad engedélyt az Úr által kért bűjtre, akkor nem végzi azt el, mert első számára a lelkiatyjának való engedelmesség (vö. IV/5). Jézus egyik üzenete: „Gyóntatód parancsát nem mellőzheted el még az én isteni kérésem ellenére sem” (IV/6).

egyedüli hiteles magyarázója kizárólag maga a látnok. Sőt, Erzsébet asszony magatartása inkább tartózkodó, nem akar az üzenetekkel feltűnni. Alázattal értékeli saját méltatlanságát, s azt, hogy az üzenetek Isten kegyelmének, s nem az ő érdemeinek tulajdoníthatók. Igen sokszor találkozunk egyfajta „egészséges” kételkedéssel is amiatt, hogy hátha saját gondolataival is vegyíti a természetfölötti üzeneteket (vö. II/119; III/124–125.127.183.193.213). Ez a hozzáállás mindenképp pozitívként értékelendő.

5. A LÁTNOK EGÉSZSÉGI ÉS PSZICHÉS ÁLLAPOTA

Erzsébet asszonyt a család eltartásáért végzett kemény, fizikai munka testileg igen megedzette. Nemegetszer ír több napig tartó, kemény böjtjeiről, melyeket feltűnően jól visel (vö. I/77.81; II/55.116; III/146.170.193.239; IV/7). Életének utolsó éveiben azonban már egyre többet gyengélkedik (vö. III/223).

A Napló alapján nincs tudomásunk olyan tartós gyógyszerhatásról, dokumentáció alapján kimutatható pszichológiai zavarokról, amelyek az üzenetek fogadásának, illetve írásban történő rögzítésének idején Erzsébet asszony pszichés állapotát lényegileg befolyásolták volna. A Lelki Naplóban Erzsébet asszony három alkalommal tesz említést ideggyógyász felkereséséről, melyet gyóntatója kér tőle. Az első (Dr. Horánszky) érdeklődéssel hallgatta Erzsébet asszonyt (vö. II/102–103), s igen pozitívan állt a pácienshez. Szakvéleményét nem ismerjük, mert arról – a Napló szerint – írásban tájékoztatta Erzsébet asszony gyóntatóját (vö. II/103). A másik orvos (Dr. Szirtes) Erzsébet asszony szerint kételkedéssel és materialista szemlélettel fogadta őt. Terápiaként szedett Erzsébet asszony csupán néhány napig nyugtató hatású gyógyszert.²² Ezt a kezelést azonban az orvos tanácsára hagyta abba néhány nap múlva, mert mellékhatásként fokozódó rosszulletek jelentkeztek. Dr. Szirtest a látnok még egyszer felkereste, ekkor az orvos felszólította, hogy hagyjon fel az önszuggé-

²⁰ „Kérlek, írd le újra tanításomat a Szentatyával való együttműködésről” (III/154). Nem beteges készítés, de határozott szándék jelentkezik Erzsébet asszonynál, amikor az üzeneteket a Szentatyához akarja eljuttatni. Az Úr ennek kapcsán is kegyelmi kiáradást ígér (vö. III/155).

²¹ Ennek egyik egyértelmű példája az is, hogy az üzenetek szerint a plébániákon kell az imacsoportokat is megszervezni, melyek a Szereteláng terjedésének biztosítanak lelki hátteret (vö. IV/27).

²² Ez hátráltató tényező lehet a hitelesség megítélésében, de egyáltalán nem kizáró ok. Az üzenetek fogadásának időszaka ugyanis messze túlmutat ezen a rövid szakaszon.

²³ Érdekes a látnok magatartása, aki maga is fényt akar deríteni arra, hogy nem vált-e áldozatává valamilyen pszichikai betegségnek: „Mikor az orvos az első vizsgálatot elvégezte, megkértem őt, hogy

rálással (vö. II/104). III/221–223-ban említést tesz egy harmadik orvos felkereséséről is, aki megállapította, hogy Erzsébet asszony idegrendszere rendkívül finoman reagál az őt körülvevő eseményekre, átveszi más emberek szenvedéseit. Idegrendszeri elváltozást azonban nem tapasztalt.²³ Egyéb diagnózisról és kezelésről nem tudunk.

Hamis látnokokra jellemző elmeállapotbeli visszasságokat nem tapasztaltam. Mária alakját Erzsébet asszony pszichéje teljesen épen jeleníti meg, az anyai *archetipus* (mely Mária édesanyjai karakterének megjelenítésében kulcsfontosságú tényező)²⁴ sérülésmentesen van jelen benne. A látnok írásában nem találkozunk „fenyegetőző Máriával”, sem olyannal, aki anyai gyengédségét a szigorú, ítélő Isten ellenében használná föl. Ha találunk is olyan elemeket, melyekben Mária úgy mutatkozik meg, mint aki „visszatartja Fiának büntető kezét” (I/92), ezek a szövegkörnyezet ismeretében inkább Erzsébet asszony korának népi vallásosságában és az egyszerű emberek imáiban, valamint hívő gyakorlatában fellelhető elemekre utalnak, mintsem hogy teológiai szempontból komoly tévedés feltételezésére adnának okot.²⁵ Mária alakja kiegyensúlyozottan, a teológia legitim forrásaiban is fellelhető jellemzőkkel teljes összhangban jelenik meg, s Erzsébet asszony nem tesz hozzá ezekről idegen elemeket.²⁶

6. AZ ÜZENETEK TEOLÓGIAI ÉRTÉKELÉSE

6.1. *Elégséges információ áll-e rendelkezésünkre a megítéléshez?*

Az eddig bemutatott tényezők, melyek a misztikus jelenség kontextusának tekinthetők, elégséges alapot adnak az üzenetek megítéléséhez. Maguk az üzenetek is túlnyomórészt értelmes megfogalmazásban állnak előttünk, vagy legalább a szövegkörnyezet alapján nyilvánvalóvá válik jelentésük egyértelműsége.

---

lenne szíves megmondani, ha nincs semmi bajom, nem valami hisztériának vagyok-e az áldozata, mert ez még nagyon nyugtalanított. Ő erre azt válaszolta, hogy ez kizárt dolog, mert az egész megjelenésem már nem is olyan” (vö. III/222).

²⁴ Vö. PINKUS, L., *Psicologia*, in DE FIORES, S. – MEO, S. (eds.), *Nuovo Dizionario di Mariologia* (Cinisello Balsamo 1986) 1065-1068.

²⁵ Ha találkozunk is egy-egy eltúlzott fogalmazásmóddal, mint pl. Mária „elfedi” Jézus elől a lelkünket, hogy ne szomorkodjon rajtunk (vö. I/83), az üzenetek nem azt sugallják, hogy Mária Jézus ellen dolgozna, vagy konkurens lenne.

²⁶ A Szeretetláng és a sátán megvakítása új megfogalmazások ugyan, de teljes konformitásban állnak a keresztény hit tanításával. Ennek bővebb értékelését lásd a 6.2, 6.3, 6.4-es pontokban.

Számos írásbeli tanúságtétel és ma is élő tanú bizonyítja, hogy a Lelki Naplóban található üzenetek társadalmi, történelmi és személyes háttere megfelel a valóságnak.²⁷ Az üzenetek köré épült, világszerte elterjedt mozgalom tagjai is hasonló lelki tapasztalatokról számolnak be, mint a szerző.²⁸

6.2. A Szeretetláng fogalma

Maga a „Szeretetláng” fogalom nem szerepel ugyan a Szentírásban, de tartalma és mibenléte levezethető néhány szentírási szakaszból, melyek Isten jelenlétére, szeretetére s a vele találkozó emberi szív „lángra gyúlására” utalnak. Néhány példa: Mózes az égő csipkebokor előtt (Kiv 3, 1-7); „Azért jöttem, hogy tüzet bocsássak földre. Mi mást akarnék, mint hogy *lángra lobbanjon?*” (Lk 12, 49); „Hát nem *lángolt a szívünk?*” (Lk 24,32); „Ő majd Szentlélekben és *tűzben* fog benneteket megkeresztelni” (1Jn 3,16; vö. Mt 3,11); „Legyetek *tűzes lelkűek. Az Úrnak szolgáltok*” (Róm 12,11); „Isten a szeretet” (1Jn 4,8); „Nem tudjátok, hogy Isten temploma vagytok, s az Isten Lelke lakik bennetek?” (1Kor 3,16); „A mi Istenünk *emésztő tűz*” (Zsid 12,29); „[Valaki, aki az Emberfiához hasonlított...] szeme, mint a lobogó *tűz*” (Jel 1,14; vö. 19,12).

A Lelki Naplóban található üzenetek feltételezik Mária Szeplőtelen Szíve tiszteletét,²⁹ mert a Szeretetláng Mária Szívéből fakad. A Szűzanya Szívének

²⁷ Vö. ZSOLDOS I., *Előszó helyett*, in MOLNÁR Gy. (szerk.), *A mi Urunk Jézus Krisztus kinszenvedése. Az Isten szolgálójának Emmerich Anna Katalinnak látomásai alapján* (Budapest 1990) 3; BEGYIK T., *A Szűzanya titkáráként* (Budapest 2003); UŐ, *A Szeretet lánghevében* (Budapest 2000); UŐ, *A Szeretláng üzenete*; PATAKI M. M., *Találkozásom a Szeretetlánggal* (Törökbálint 1997).

²⁸ Vö. RÓNA G., *Ne féljete a lángtól. A Szeretláng útja a világban*, in *Keresztény Élet* (2009. február 1., XVII/5) 3. A cikk írója említést tesz a következő országokról, melyekben a Szeretláng igen elterjedt: Argentína, Burkina Fasó, Brazília, Chile, Ecuador, Egyiptom, Elefántcsontpart, Kamerun, Kongó, Madagaszkár, Mexikó, Peru, Ruanda, Tajvan, Togó. A Lelki Naplót, illetve annak kivonatait Róna szerint eddig 24 nyelvre fordították le.

²⁹ Vö. ALONSO, J. M., *Cuore immacolato*, in *Nuovo Dizionario di Mariologia* 400–401. Ennek a tiszteletnek szerves része a Mária Szeplőtelen Szívének tett önfelajánlás, melyre pápai buzdítást is kapott az Egyház, lásd: VI. PÁL, *Signum magnum de Beata Virgine Maria, Matre Ecclesiae omniumque virtutum exemplari, veneranda atque imitanda* apostoli buzdítás, in AAS 59 (1967) 465–475, nr. II/4.

³⁰ Vö. uo. 407.

³¹ „Secondo il magistero, nella devozione al Sacro Cuore di Gesù si fa riferimento al cuore fisiologico, che K. Rahner considera come 'simbolo reale' di tutto l'amore di Cristo per l'uomo": POMPEI, A., *Cuore*, in *Dizionario di mistica* 387. A keresztyén misztikában maga a szív is jel: rejtett valóság, mely hatásaiban, tevékenységeiben nyilvánul meg, szoros kapcsolatban a természetfölötti dimenzióval.

³² Vö. uo. 407–408.

³³ „...Szent Józseffel együtt neked is végig kell járnod Betlehem sötét, ködös utcáit. Velünk együtt szállást kell keresni az én Szeretlángomnak, mely maga Jézus Krisztus” (I/107).

tisztelete az egyetemes Mária-kultusz elsődleges lelkiismereti forrásai közé számít.³⁰ Ez a fajta *devotio* Jézus Szívének³¹ tiszteletétől el nem választható, sőt a legújabb időkben különösen is sokat merít ez utóbbinak elemeiből.³²

Bizonyos jelenéseknek és üzeneteknek gyakran része egyfajta *autodefinizio* is (pl. a lourdes-i jelenésben Mária *Szeplőtelen Fogantatásnak* titulálja magát). A Lelki Napló csupán egy ilyen jellegű *autodefinizio*t tartalmaz, amelyben Mária „a hajnal szép sugarának” (II/100) nevezi magát. Más kimondottan új definíció nem kerül elő a Naplóban, hiszen a Szereteláng nem mint fogalom új, hanem mint terminus. Mária szavai szerint Szívének Szeretelángja maga Jézus Krisztus.³³ A Szeretelángot Erzsébet asszony Isten kegyelmi adományaként mutatja be.³⁴ Az ördög egyre ismétlődő támadásai a Szereteláng kiárasztása során meghíúsulnak. A Szereteláng tehát Isten egyik kegyelmi adománya, mely a gonosz lélek hatalmát megtöri, s így elősegíti a hívő lelki növekedését, és megerősíti az üdvösség felé vezető úton (különösen halála óráján), a halál után pedig megtisztulása folyamatát gyorsítja.

Az, hogy a Szűzanya Szívében a Szentlélek által az Isten- és emberszeretet tüze ég, mely felénk tör, nem új tanítás, s nem is a Lelki Naplóban jelenik meg először.³⁵ Ami valóban új a Naplóban, az a szeretet-kiáradás módjának és intenzitásának leírása, valamint az ehhez fűződő kérő imádság (vö. IV/36).

³⁴ Antalóczi Lajos is ezt támasztja alá: „A Szereteláng kegyelmi adomány. Mégpedig erő, amely átjárja a szívet és az akaratot. Erő, amely helyreállítja bennünk az értékrendet; erő, amely átfórmál, szeretni tanít, készségessé tesz bennünket Jézussal együtt és Jézussal teljesen azonosulva hatékonyan és kitartóan részt vállalni a lélekmentő munkában. A Szereteláng segít megérteni a Szent Szűz szándékát. Segít tárgyilagosan felismerni saját helyzetünket ... a Szereteláng az a kegyelmi adomány, eszköz, amely hozzásegít bennünket a Boldogasszony tevékenységének értelmezéséhez, és erőt ad kérésének, az engesztelésnek következetes megvalósításához és az apostolkodáshoz. Ennek pedig kizárólagos célja, hogy egyetlen lélek se kárhozzék el. A Szereteláng a bennünk és általunk szabadon működő Jézus Krisztus”: ANTALÓCZI L., *Jelenések, üzenetek és a jövő. A jelentősebb magánkinyilatkoztatások és üzenetek szintézise 1830-tól napjainkig* (Eger 2000) 175.

³⁵ Az Isten szeretetének lángja mint szimbólum megjelenik már Szent Ágostonnál, igaz, még az isteni világosság fogalomkörében (vö. *Contra Academicos* II,2,5-6; *De beata vita* 4,35; *Confessiones* II.8.16; IV.15-25; VII. 10.16-17.23; XIII.8.9). A Szereteláng fogalommal Keresztes Szent Jánosnál találkozunk (vö. *A Lélek sötét éjszakája* II. könyv, XVIII. fejt., 5.), Alacoque Szent Margitnál (vö. *Autobiografia e scritti scelti*, Padova 1959, cap. XI. 53) és Eudes Szent Jánosnál is (vö. *Il cuore ammirabile della SS. Madre di Dio*, presentazione di Francesco M. Aviano; Casale Monferrato 1960). Míg Keresztes Szent János az isteni szeretetre vonatkozóan használja a fogalmat, Alacoque Szent Margit a Jézus Szívéből kiáradó szeretelángról beszél, Eudes Szent János pedig Jézus és a Szűzanya Szívének együttes tiszteletéről szól. Assisi Szent Ferencnél is megtalálható ez a „láng”, vö. BUENAVENTURA, S., *Leggenda Maggiore di S Francesco d'Assisi*, in *Opusculi Francescani 1* (Roma 1993) nr. 193-407, 1161, 1164, 1165, 1169, 1230, 1234, 1235, 1288. Jozefa Menendez is ír róla, vö. *Invito all'amore. Il messaggio del cuore di Gesù al mondo e la sua messaggera* (Torino 1948); illetve *Colui che parla dal fuoco* (Firenze 1988).

A Szeretetláng „kegyelmi hatása” az imavirrasztások közben a haldoklókra is kiárad,³⁶ aminek a mechanizmusa a következő: a haldoklóra kegyelem árad ki, a sátán „megvakul”, vagyis hatalmát veszti, így az Úr kegyelméből felindított bűnbánat által lelkük megmenekül a kárhozattól (I/110). Szembetűnő, hogy a Szeretetláng kiáradása igen nagy segítséget nyújt a tisztuló Egyháznak (vö. I/34.115; II/15–16).

A Naplóban másutt azt találjuk: Krisztus Szent Sebei által árad ki a Szeretetláng (vö. I/39), mely megvakítja az ördögöt, s ezáltal szabadul meg sok lélek a kárhozattól.³⁷ Mária ebben a folyamatban a lelkekért küzd.³⁸ A sátán megvakítása a lelkek felszabadulását is eredményezi. Erős kifejezést találunk ismét: ez az „üdvösség útjának befejezése”³⁹ (III/198–199).

A Szeretetláng befogadása küldetéssel is jár: szívről szívre át kell adni (vö. I/39; III/140), sőt még a tengerentúltra is el kell vinni (vö. I/104). A Szeretetláng továbbadása missziós feladat, mert valóságos részvétel az üdvösség művének kiterjesztésében (vö. I/63). Ehhez alázatra van szükség, mely nemegyszer a megaláztatás gyümölcse (vö. I/112). Terjesztését nem kell „nagydobra verni”: alázattal, csendben kell tenni (vö. I/116-II/1), s ezt bárki elvégezheti (vö. II/1).

Erőteljes kifejezésnek hat az is, hogy „mióta az Ige testté lett, ily nagy megmozdulás nem történt részemről, mely így tört volna felétek, mint ahogy Szívem Szeretetlángját küldöm hozzátok” (vö. I/84). Noha ezt nem bizonyítja közvetlenül semmivel, mégis hatalmas kegyelem-kiáradásra enged következtetni, mely leginkább gyümölcseiben lesz mérhető (a sátán hatalomvesztése, megtérések, a tisztító tűzben szenvedők szabadulása).

A Szeretetláng robbanásszerű kiáradása az egész földkerekségen egy másik üzenet szerint Mária „legnagyobb csodája” (II/18), mert ez fogja szétrobantani a gyűlöletet, ez fog „tüzet tüzellel” oltani (III/203): a gyűlölet tüzet a szeretet lángja semmisíti meg.

A Szeretetláng terjedése – a Napló szerint – Mária mélyebb tiszteletére fogja ösztönözni az embereket, ezért a Szűzanya maga kéri Erzsébet asszony

³⁶ Mária szorgalmazza, hogy a „haldokló lelkek” (értsd: a haldoklók lelkének) megmentéséért minden egyházközség szervezzen imavirrasztást, melyet egy percre se szakítsanak meg. Ez segít a haldoklókat megmenteni a kárhozattól (vö. I/110; II/107; III/236; IV/3).

³⁷ Nem a kárhozat állapotából való szabadulást kell érteni ezen, hanem a kárhozat felé vezető útról való letérést, illetve a tisztító tűzből való szabadulást (vö. I/63).

³⁸ A sátán hatalmának megbénítása Mária kegyelemközvetítésének következménye. A Szűzanya ilyen módon is „együtt küzd” az Egyháznak a sátán ellen küzdő tagjaival: „Le apparizioni, specialmente quella di Fatima, mentre confermano la materna cura che la Vergine glorificata esercita a vantaggio e in ordine al compimento del disegno divino di salvezza, la mostrano nel contempo al nostro fianco come lottatrice, come immagine agonale”: PERRELLA, S. M., *Le apparizioni mariane. Dono per la fede e sfida per la ragione* (Cinisello Balsamo 2007) 145.

által az illetékes egyházi vezetőket, hogy ne hátráltassák a Szeretetláng kiadását (vö. II/109).

A Szeretetláng nem ismer határokat: kiterjed minden népre és nemzetre, még a meg nem kereszteltre is.⁴⁰ Kegyelemforrás a tisztuló és a zarándok Egyház számára (vö. II/120).

Erős, de egyértelmű az a kifejezés is, miszerint Mária már nem tudja Szívében tartani a Szeretetlángot, mert annyira szeretné már, hogy minél több emberre kiáradjon, akik azt befogadják és továbbadják⁴¹ (vö. III/129).

Áldozatos, imádságban virrasztó lelkek fogják a Szeretetlángot elterjeszteni a Földön (vö. III/204). Aki igazán hiszi a Szeretetláng kegyelmi hatását, annak halála óráján a sátán „megvakul”, a haldokló lelke kegyelemmel telik el, s a Szeretetláng ragyogása bűnbánatra indítja, mely üdvösséget hoz számára (vö. III/216).

A Lelki Napló üzeneteiben bemutatott Szeretetláng-fogalom megfelel a Mária Szívének tiszteletéből kiinduló lelkiség legfőbb ismérveinek: az egyetemes Mária-tiszteletet gazdagítja, spirituális tartalommal tölti meg, a vele kapcsolatba kerülő hívőtől lelki és morális életének rendezését és a máriás lelkület elsajátítását kéri, valamint a Mária-tiszteleten belül is bizonyos katartikus funkciója van. Ezért úgy ítélem meg, hogy a Szeretetlángot a Mária Szívét érintő lelkiség részének tekinthetjük.⁴²

6.3. A sátán megvakítása

Szokatlan kifejezéssel találkozunk a Lelki Naplóban, ugyanis jó néhány üzenet a sátán megvakításáról szól (vö. I/39.59.63.83.109.110; II/33.36.90.102; III/125.126.130.140.152.198. 234.236). Ez a Szeretetláng kiadásnak egyik legevisebb következménye. A nyelvezet erőteljesen szimbolikus (erről bő-

³⁹ Megállapíthatjuk, hogy a Szeretetláng kegyelmi adománya az üdvösség művének beteljesülése felé mutat, és annak befogadására készíti elő a lelkeket. Lehetséges azonban, hogy a fenti mondatot egy jövőbeni kiadványból ki kellene hagyni, mert a kontextus alapján sem teljesen világos a jelentése, s félreértésre adhat okot. Nem állíthatjuk ugyanis teljes bizonyossággal, hogy Isten már nem fog adni ezen kívül más kegyelmi adományt, mely még közvetlenebbül készíti majd elő az üdvösség útjának beteljesülését.

⁴⁰ A „meg nem kereszteltre is” – kifejezés jól láthatóan utólagos, valószínűleg idegenkezű bejegyzés a Naplóban, teológiailag azonban elfogadható.

⁴¹ Ez a kép sem teljesen új. Alacoque Szent Margit 1673. december 27-i látomásában Jézus Krisztustól a következő üzenetet kapta: „Isteni Szívem oly szenvedélyes szeretettel van eltelve az emberek iránt, hogy Szeretetének lángját nem képes magában tartani. A te közvetítéssel áradjon az emberekre”: *Autobiografia*, cap. XI. 53.

⁴² Vö. ALONSO, *Cuore immacolato* 408.

vebben lásd: 6.5.) és antropomorfi, de a tudattartalom egyértelművé válik a szövegkörnyezetben: a sátán (egyelőre ideiglenesen) elveszíti hatalmát, erejét, a lelkeket kárhozatba vivő képességét, így a lélek megkísértettsége csökken, illetve megszűnik.

Az Evangéliumok és az exorcista gyakorlat tapasztalatai bőségesen igazolják,⁴³ hogy a sátán Isten kegyelmének kiáradásától szenved, elveszti hatalmát és képességeit. Ez a folyamat azonban a Lelki Naplóban sem csak egy új dolog – konkrétan a Szeretetláng-ima – által valósul meg, hanem az egész keresztény élet által. Nem teljesen új valóságról van szó, hiszen maga a Napló mondja, hogy pl. „a szentmiseáldozatban való részvétel a legnagyobb mértékben fokozza a sátán megvakítását” (II/33), mely azt támasztja alá, hogy a szentmise a kegyelem legfontosabb eszköze. A „sátán megvakítása” fogalom tehát képszerűen írja le, milyen hatást gyakorol a kegyelem a sátánra. A Lelki Napló „új eszköznek” (I/37) nevezi a sátánnak a Szeretetláng által történő megvakítását, mely terminológiai szempontból valóban új, de tartalmi szempontból nem.

A sátán megvakítását a szenvedések, sőt a „kegyelem állapotában Isten dicsőségére felajánlott munka” is fokozza: a kegyelem állapotában és Isten dicsőségére végzett munka, amelyet másokért felajánlunk, segítheti azokat, akikért a felajánlást tettük (vö. II/36). Szembetűnő, hogy a Lelki Napló az ima és a munka fontosságát egyaránt hangsúlyozza, így nem egyoldalúan spiritualista felfogású: „napközben is ajánljátok fel munkátokat Isten dicsőségére. Ez a kegyelem állapotában történő felajánlás is a sátán megvakítását fokozza” (II/36).

Kiegyensúlyozott vonása az üzeneteknek, hogy a gonosz hatalmát alapvetően nem hangsúlyozza túl. Jóllehet egy-egy erőteljes megfogalmazás a sátánnak a lelkek fölötti uralkodására enged következtetni (vö. I/83), mégis ezek szövegkörnyezetéből világossá válik, hogy nem félelemkeltésről van szó. A Napló nem túlozza el a gonosz hatalmát, s nem vonja ki azt Isten ellenőrzése alól: „Ne félj a gonosztól, én letiportam” (I/72); a sátán műve csak addig tart, ameddig az Úr engedi (vö. I/90); az Úr azért engedi meg a gonosz működését, hogy próbára tegye az embert (vö. III/230); a lelkek felszabadulnak a bűntől (vö. I/63).

⁴³ A Római Egyházmegye egyik exorcistájával, a Szeretetláng Lelki Napló eddigi olasz nyelvű kiadását jól ismerő don Roberto Lianival 2008. április 14-én folytatott beszélgetésem során az ördögűző arról számolt be, hogy addigi gyakorlata során az ördögűzések alkalmával valahányszor próbaként a Szűzanya Széplőtelen Szíve Szeretetlángjának kiáradását kérte, a megszállott egyén szabadulása feltűnően hamar és könnyen megtörtént.

6.4. Az üzenetek hithűsége

A Lelki Naplóban található üzenetek legnagyobb része teológiailag tisztának tekinthető. (A problémás kérdéseket lásd a 6.6. pontban). A Szereteláng természetére, annak bibliai alapjaira és a sátán megvakítására a jelen pontban már nem térek ki újra, hanem a többi, pozitívnak mondható teológiai elemet vizsgálom.

6.4.1. Az üzenetek krisztocentrikus jellege

A Lelki Napló üzeneteit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy alapvetően Krisztus-központúak. Ezt támasztja alá az a megfogalmazás is, mely szerint a Szűzanya Szeretelángja maga Jézus Krisztus (vö. I/107). Mária személyét és az üdvösség művében betöltött szerepét a Napló sohasem rendeli Krisztus személye és szerepe fölé, s még csak egy szintre sem helyezi vele. Néhol a megfogalmazás ezt cáfolni látszik, de a kontextus ismeretében szilárdan állíthatjuk, hogy ezek alapvetően formai, s nem hitünk tartalmát érintő tévedések.

6.4.2. Pneumatológiai dimenzió

Szembetűnő a Szentlélek működésének gyakori említése, teológiai szempontból teljesen korrekt fogalmakkal. Mária közbenjárásának (imájának) is fontos szerepe volt abban, hogy a Krisztus feltámadása utáni ötvenedik napon a tanítványok imádkozó közösségére kiáradt a Szentlélek (vö. ApCsel 2,1-13). Mária közbenjáró hatalma folytán Isten kegyelme most is kiárad, megrázza a Földet, de hitet is olt az emberi szívekbe, s ez újítja meg a világot (vö. II/39.93). A Szereteláng terjedése feléleszti a hitet és a bizalmat Isten iránt, mely – a Napló megfogalmazásában – az *Incarnatio* óta soha nem látott megújulást eredményez (vö. II/93-94).⁴⁴ Sőt, egy másik közlés szerint „a Szereteláng kiáradása már elkezdődött” (II/100), és terjedésére – az üzenet szerint – maga az Atya visel gondot (vö. II/101). Ebben kulcsfontosságú szerepe van a Szentléleknek.

⁴⁴ Nem szabad elfelejtenünk, hogy – a mariológia egyik régi kifejezése szerint – Mária először szívében fogant: „prius in mente quam in utero”. Vö. II. JÁNOS PÁL, *Redemptoris Mater* enciklika, in AAS 79 (1987) 361–433, nr. 13. A Szűzanya Szíve és a megtestesülés titka tehát ezen a misztikus szálón (a Szentlélek működése révén) nagyon szorosan összefügg. Vö. DE FIORES, S., *Maria. Nuovissimo Dizionario* (Bologna 2006) II, 1499.

6.4.3. Egyháztani dimenzió

A Lelki Naplóban a megdicsőült, a tisztuló és a zarándok Egyházról egyaránt igen sok szó esik (ld: 6.4.4). Ezek az aspektusok egymást világítják meg, és szorosan összefonódnak egymással. A Szeretetláng az Egyházban, annak tagjai által terjed, hogy üdvösségre vezesse annak földön élő és tisztuló tagjait. Ez a kegyelmi kiáradás az Egyház Fejétől ered (ld. a Szeretetláng „definícióját” I/107-ben), s a tagoknak a Fővel való gyümölcsöző együttműködése eredményezi a kegyelem kiáradását.

A Szeretetláng kiáradása az Isten kegyelmével – Mária által és az ő társaként – tudatosan együttműködő keresztények munkájának gyümölcse. Lelkiségi mozgalom alakult ki ehhez kapcsolódóan (mint arra már utaltam), mely semmi módon sem nélkülözi a Hierarchia jóváhagyását, és nem ellenkezik a Tanítóhivatal iránymutatásaival. Ez a szándék a Naplóból is igen sok helyen kiolvasható (vö. II/37.42.93.105.115; III/130.131; IV/29.32).

A Szűzanya kérése szerint a Szeretetlángot Gyertyaszentelő Boldogasszony napján kell ünnepelni.⁴⁵

Összességében megállapíthatjuk, hogy a Lelki Napló máriás karaktere nemcsak *krisztocentrikus*, hanem *ecclesiocentikus* is. Ebből a szempontból teljesen eleget tesz a II. Vatikáni Zsinat kívánalmainak, miszerint a helyes Mária-tiszteletre mindkettő egyformán jellemző.⁴⁶

6.4.4. Eszkatológiai dimenzió

Apokaliptikus és eszkatológiai vonatkozásokban nem bővelkednek a látomások, legfeljebb amennyiben a purgatóriumban szenvedő lelkekről van szó. Érezhető az üzenetek tartalmának feltételes jellege (*revelatio conditionata*),⁴⁷ mely magában hordozza azt a lehetőséget, miszerint a Szeretetláng befogadóját különleges kegyelmi hatás éri, s így könnyebben elkerülhetővé válik számára a kárhozat (vö. I/84). A fatimai titkokhoz hasonlóan, a kárhozat és a pusztulás

⁴⁵ Az üzenet értelmében Mária kinyilvánítja, hogy nem kíván a Szeretetláng számára külön ünnepet, hanem Erzsébet asszonyon keresztül kéri a Szentatyát, hogy február 2-án ünnepeljék a Szeretetlángot (vö. I/85). Ezzel mintegy hozzákapcsolja a Szeretetláng tartalmát a *Præsentatio Domini* ünnepének tartalmához, mely – az *Annuntiatio Domini* főünnepéhez hasonlóan – nevében Urunk ünnepe, de tartalmában egyformán krisztológiai és mariológiai jellegű. Vö. VI. PÁL, *Marialis Cultus* apostoli buzdítás, in AAS 66 (1974) 113–168, nrr. 6-7. Közös pontot képez az ünnep tartalma és a Szeretetláng fogalma között a *lumen Christi*, mely új fényel árasztja el Isten népét („lumen ad revelationem gentium”; Lk 2,32).

⁴⁶ II. Vatikáni Zsinat, *Lumen Gentium* dogmatikai konstitúció, in AAS 57 (1965) 5–67, nr. 53.

⁴⁷ Vö. ROYO MARÍN 1075.

„Ígérete” itt sem megmásíthatatlan: van még kiút, ha tudatos döntést hozunk üdvösségünkért.⁴⁸ A Szeretetláng befogadása és továbbadása ezt segíti.

Erzsébet asszony ígéretet kap arra, hogy a lelkek mentésének munkálatai a mennyben is folytatódnak, tehát halála után, mint megdicsőült lélek, közbenjárása által Isten munkatársává lesz az üdvösség művének kiterjesztésében (vö. III/227). Ez a gondolat a Szentek mennybeli állapotától a legcsekélyebb mértékben sem idegen.⁴⁹ Az engesztelés, a zárandok Egyház tagjainak üdvösségre vezetése, valamint a szenvedő lelkekért végzett imádság és egyéb aszketikus gyakorlatok kegyelmi hatása az egész Egyházra kiterjed.⁵⁰

Egy helyütt arra találunk utalást, hogy Mária Országa nagy pusztulás előtt áll (vö. I/37), de nyilvánvaló, hogy ez nem a végső, definitív állapot, hanem egy állomás az üdvösség teljessége felé vezető úton.

6.4.5. Szentségtani dimenzió

Ha az üzenetekben nem is találunk rá konkrét kifejezéseket, a szöveg értelméből világosan kiolvasható a keresztség egyik legfontosabb sajátossága, azaz Krisztus magunkra öltése (vö. Gal 3,27). Ennek következménye, hogy kereszthordozásban is részesedünk, s így szenvedésünk aktív együttműködéssé válik az üdvösség művének kiterjesztésében⁵¹ (vö. Róm 8,17–18).

A vér-, vágó- és vízkeresztségre utaló üzenet (vö. I/88) is teljesen korrekt (vö. KEK 1258–1259).

Mint már említettem, a szentmise és az Oltáriszentség imádása, illetve látogatása mind Erzsébet asszony életében, mind pedig az üzenetekben kulcsfontosságú (vö. I/73). Egyetlen súlyos problémától eltekintve (melynek részletezését lásd a 6.6.2. pontban), az eucharisztikus dimenzió tiszta és ép, s igazi eucharisztikus lelkületre vezet.

Krisztus Vére tisztítja meg az emberiséget a bűntől (vö. Jn 19,34; ApCsel 20,28; Róm 5,9; Kol 1,20; Zsid 9,13-14; 10,4.19; 12,14; 1Pt 1,2.19; Jel 5,9; 22,14), és tartja távol a gonoszt azoktól, akik annak jelét lelkükön viselik (vö. Jn

⁴⁸ Vö. HITTANI KONGREGÁCIÓ, *Fatima üzenete*, Dokumentumok, 2000. június 26., in *Enchiridion Vaticanum* 19 (2000) 987–989.

⁴⁹ Vö. *A Katolikus Egyház Katekizmusa* (továbbiakban: KEK) (1992) nrr. 956–957.

⁵⁰ Vö. NITROLA, A., *Escatologia* (Casale Monferrato 1991) 146.

⁵¹ „Épp az Egyház – a megváltás végtelen erőforrásaiból merítő és a megváltást az emberiség életében tudatosító Egyház – az a dimenzió, amelyben Krisztus megváltó szenvedését szüntelenül kiegészítheti az emberi szenvedés”: II. JÁNOS PÁL, *Salvifici doloris* apostoli levél az emberi szenvedés keresztyén értelméről, in AAS 76 (1984) 201–250, nr. 24. A szenvedés üdvösséghezó ereje minden (nem csak a megkeresztelt) ember életében jelen van: „Minden egyes ember részesül a megváltásban. S mindenki *meghívást kapott arra is, hogy részt vállaljon a szenvedésből*, amely által a megváltás végbement”: uo., nr. 19.

6,53.56). A Szent Vérel kapcsolatos üzenetek teológiailag szintén teljesen tiszták (vö. III/139). Ehhez kapcsolódik a Szent Sebek tisztelete, melyhez gyakorlatot is köt az egyik üzenet (vö. I/32): ötszöri keresztvetést, s közben gondolni kell Jézus Szent Sebeire. Ebben a „számmisztikában” teológiai tévedést nem találtam.

6.4.6. Kegyelemtani dimenzió

Mint a természetfölötti üzenetek és a látomások általában, Erzsébet asszony *allocutiói* is – klasszikus megfogalmazással élve – a *gratia gratis data* kategóriájába tartoznak, mert olyan isteni adományok, melyek célja az Egyház közösségének építése és üdvösségre segítése.⁵² Az üzeneteket szinte teljes egészében átjárja az isteni kegyelemre való utalás. Maga a Szeretláng is – mint láttuk – kegyelmi adomány, s az ördög tehetetlené tétele is kegyelmi beavatkozás következménye. A Szeretláng továbbadása is a kegyelem terjedését eredményezi (ennek konkrét gyümölcseit lásd: 6.9), de befogadása is feltételezi a kegyelmi állapotot és az imádságos légkört. Az üzenetekhez kapcsolódó gyakorlatok is mind a kegyelem forrásai, melyek között a legfontosabb a szentmise (vö. I/73; II/33).

A „kegyelmi erő” és „kegyelmi hatás” (I/84), illetve „[a Szűzanya] kegyelemmel teljes erejét lelkembe árasztotta” és „Szeretlángom kegyelmi hatása” (III/240) megfogalmazások nem kegyelemről, hanem kegyelmi hatásról, erőről szólnak. Úgy látom, nem okoz komoly problémát a „kegyelmi hatás” kifejezés, mert egyértelmű analógiát mutat magával a kegyelemmel (lásd még: 6.4.10).

6.4.7. Angelológiai és demonológiai dimenzió

Erzsébet asszonyhoz őrangyala többször is szól az üzenetekben (vö. I/47. 52.61; II/25.70; III/121.124.198.202.226), melyekben viszonylag kiegyensúlyozott képet kapunk az őrangyal szerepéről. Ezeket a szakaszokat még néhány angyalokra vonatkozó rész is kiegészíti (vö. I/36; II/76; IV/27).

Az ördög kísértéseit nagyon hűen adják vissza az üzenetek. Erzsébet asszony nemcsak a sátán nyomasztó jelenlétét, gúnyos megjegyzéseit és kísértéseit érzékeli, hanem a megalázott („megvakított”) sátán magatehetetlen vergődését is (vö. III/161).

⁵² Vö. SCHEFFCZYK, L. – ZIEGENAUS, A., *Die Heilswirklichkeit in der Gnade. Gnadenlehre* (Aachen 1998) 243.

⁵³ Vö. MARCONCINI, B. – AMATO, A. – ROCCHETTA, C. – FIORI, M., *Angeli e demoni. Il dramma della storia tra il bene e male* (Bologna 1991) 361–377.

Nem kívánom ismételni mindazt, amit a 6.3-as pontban a sátán megvakítása kapcsán már mondtam. Azt azonban meg kell említenem, hogy az ördög képe Erzsébet asszony Naplójában kiegyensúlyozott, nem túlzó, a látnok nem ruházza fel a gonosz figuráját fölösleges antropomorf jellemzőkkel, s a lelkek fölötti hatalmát sem túlozza el jelentős mértékben (legfeljebb egy-egy helyen a megfogalmazás miatt aránytalanul előtérbe kerül az ördög hatalma az ember gyengeségeivel szemben, de az Üdvözítő abszolút hatalmának bemutatása sosem csorbul a sátán limitált hatalmával szemben). Kísértésekről, lelki támadásokról, az aggályok kísértésszerű felnagyításáról bőségesen olvashatunk Erzsébet asszonyt illetően a Lelki Naplóban, de a szakirodalom szerint a gonosz befolyására utaló jelekkel, mint például megszállottság, tartózkodási helyet és használati tárgyakat érintő zaklatások (pl. tárgyak mozgása), belső megkötöttség, *pszichoszensoriális* támadások (hallucináció, delírium), nem találkozunk.⁵³

II/62-63 kissé zavaros rész. Erzsébet asszony súlyos lelki sötétséggel küzd (úgy érzi magát, mint akit „kettéválasztottak”), s ezt két angyalnak tulajdonítja, akik – eleinte úgy tűnik föl előtte – két oldalról „sugallják a jót” (II/62), de később maga a látnok is kezdi belátni, hogy egyike ezen indításoknak a gonosz lélek burkolt kísértése.⁵⁴ Mivel ebben a leírásban nem találunk utalást a Szeretlángra, ezért személyes misztikus tapasztalatként értékelem, melyet egy jövőbeni kiadásban magyarázó lábjegyzettel kell ellátni. Ugyancsak értelemzavaró a II/70-ben annak a kísértésnek leírása, melyben először azt írja: „Angyalom hangja azt mondja, ő eszközölte ki nekem a kegyelmet.” Ezután – jöllehet nem kettősponttal, hanem ponttal zárul a mondat – a következő mondatokban (vö. II/70–71) a látnok azonnal a kísértő „szavait” idézi. Teológiailag nem lehetséges, hogy ezek a szavak angyaltól származzanak. Az esetleges kiadáshoz szintén javaslom a lábjegyzetes magyarázatot.

6.4.8. Pasztorális teológiai dimenzió

Tegyünk itt említést a kegyhelyekről, a plébániákon működő imacsoportokról, az engesztelő élet napirendjéről (I/33–36) és a család fontosságáról mint a Naplóban előforduló fogalmakról.

A Szűzanya kérése: „Az ország nyolc legnépesebb kegyhelyén, és az ország szívében, négy tiszteletemre szentelt templomban egyszerre kezdjék meg

⁵⁴ Erre mutatnak magának Erzsébet asszonynak a lap szélére írt bejegyzései: „borzalmas, megtévesztő kísértések voltak ezek” (II/62), illetve: „szörnyű kísértések voltak ezek, és lelkem békéjét állandóan meg akarták zavarni” (II/73). Vagy másutt „zavaros hangokról” beszél, melyek lelki sötétséget borítanak rá (II/70).

az ájtatosságot, Szeretetlángom átadását” (I/49). Másutt ezt mondja: „Csak fogjatok össze minden erőttökkel, és készítsétek elő a lelkeket a szent Láng befogadására. A kegyhelyeken a zarándok lelkek alkalmasak lesznek” (I/58).

Az egyházközség hívei iránt érzett felelősség és az értük végzett imádság szintén fontos jellemzője az üzeneteknek. Erre néhány példa: „Minden plébánián teljes lelkesedéssel és akarattal meg kell szervezni az imaközösségeket!” (IV/27); „Engesztelj napközben is az egyházközség hűtlen lelkeiért” (I/103); „Ezen a napon a Szűzanya arra kért, hogy ajánljam fel egyházközségünket az Ő és Szent József oltalmába, és mindennap kérjem a lelkek számára a jó halál kegyelmét” (I/79); „Az Én kérésem, hogy az éjszakai szent virrasztást, mely által a haldokló lelkeket akarom megmenteni, úgy szervezzék meg, hogy minden egyházközségben egyetlen perc se maradjon virrasztó imádság nélkül” (III/236); „Légy te egyházközséged engesztelő képviselője” (III/164; vö. II/79); „Elmentem az Úrhoz, hogy egyházközségünk nevében még egyszer megköszönjem a kegyelmet, melyet irgalmas Szívének szeretete által ránk árasztott” (uo.). Sőt, Erzsébet asszony nemcsak imájával, hanem aktív fizikai munkával is segíti az egyházközség növekedését (vö. II/59).

Igen jelentős még az anyai hivatás és a család hangsúlyozása. Jézus az édesanyai hivatás fontosságát is hangsúlyozza az egyik üzenetben: az édesanyák arra hivatottak, hogy az élet továbbadásával és a gyermekek nevelésével Isten Országát gyarapítsák, s így működjenek együtt az üdvösség művének kiterjesztésében (vö. III/139–140). Másutt jelzi, hogy a szülőkre egyedülálló áldást ad, s minden születésnél rendkívüli kegyelem árad ki a gyermeket vállaló családra⁵⁵ (vö. III/155).

6.4.9. Az üzenetek és a négy Mária-dogma

Megállapíthatjuk, hogy a Lelki Napló üzenetei teljes összhangban állnak az Egyház négy Mária-dogmájában megfogalmazott tanításával. Az istenanyaságról (főként az egyházanyasággal összekapcsolva; vö. II/50) számtalanszor szó esik (vö. I/18, 25, 36; II/54). Ezzel szoros összefüggésben áll az örök szüzesség hittétele, mely az istenanyaság dogmáját világítja meg, s abból nyeri értelmét. Mária szüzességéről jórészt csak titulussai (Szűzanya, Szűz Mária)

⁵⁵ Mária: „Fel akarom melegíteni a családi tűzhelyeket” (I/92). Másutt: „Ő [Mária] azt akarja, hogy minden család egy kegyhely legyen” (III/140).

⁵⁶ Ebben Erzsébet asszony a mennyben is Mária „munkatársa” lesz a III/227-ben megfogalmazott ígértet szerint.

⁵⁷ „A Megváltó Édesanyjaként Szűz Mária döntő szerepet játszik a történeti megváltáseseményben... Hogyan is ne venne részt abban, hogy az ember megjelje és magához engedje Megváltóját...?": SCHEFFCZYK, L. – ZIEGENAUS, A., *Mária az üdvtörténetben. Mariológia* (Budapest 2004) 312–313.

révén esik szó (vö. II/40, 47, 60). A szeplőtelenül fogantatott állapot már sokkal inkább előtérbe kerül, hiszen Mária Szeplőtelen Szívének tisztetele a Szeretetláng fogalmának alapja (bár a „Szeplőtelen” jelző nincs jelen az üzenetekben Mária Szívéhez kapcsolódóan). A mennybe fölvetett állapot evidens (bár a testestül-lelkestül történt mennybevitel tényét nem taglalja), mert minden *intercessio* és aktuális *mediatio* lehetőségének feltétele, beleértve a sátán elleni küzdelmet is. A Szentek Közösségében kiemelkedő hely illeti meg Máriát, aki a lelkek üdvösségén munkálkodik.⁵⁶

Mária-dogmáknak és Máriát érintő doktrínáknak ellentmondó eretnekségek nem találhatók a Lelki Naplóban.

6.4.10. A *mediatio* és az *intercessio* kérdése

Mária részéről közbenjárást, kegyelemközvetítést tapasztalunk.⁵⁷ Ez azonban nemcsak a Szűzanyára jellemző: néhány erősebb, de a kontextusban helyesnek bizonyuló kifejezés előfordul annak érzékeltetésére, hogy az üdvösség művének kiterjesztésében minden kereszténynek feladata van (ld.: 6.4.5), mert a keresztség szentségének elnyerése Krisztus társörököséivé tett bennünket (vö. Róm 8,17 és Gal 4,5), az isteni élet részeseivé lettünk, s az istengyermekség méltóságából való részesedés mellett részesültünk Krisztus küldetéséből is, melyet *actió*val és *passió*val egyaránt teljesítünk.

A Lelki Naplóban többször is szó esik a Szeretetlángról mint *kegyelmi hatásról*.⁵⁸ A kifejezés szokatlan, de nem mond ellent a kegyelemtanban foglaltaknak. A Mária általi kegyelemközvetítés egyik legismertebb biblikus példája a Lukács evangéliuma által rögzített *Visitatio* eseménye (vö. Lk 1, 39–45), melyben szintén egyfajta *kegyelmi hatással* találkozunk. Isten Anyja méhében hordozza az Üdvözítőt, s a Kegyelemmel Teljes köszöntésére „örömeiben megmozdult méhében a gyermek, maga Erzsébet pedig eltelt Szentlélekkel” (Lk 1,41). Istentől eredő, Mária aktív közreműködése által közvetített kegyelemről van szó, melyben Keresztelő János és anyja részesül. Nemcsak a kegyelem átadásával találkozunk itt, hanem annak *hatásával* is, mely gyümölcsiben is megnyilvánul (itt: az örömben; vö. Lk 1,41 és 44; lásd még: Gal 5,22).

⁵⁸ „...’a mellém rendelt személyre milyen nagy munka vár. Ő lesz arra hivatva, hogy Szeretetlángom kigyúlásának kegyelmi kiáradását hírül vigye társainak, és elindítsa a kegyelmi megmozdulást. Erőt Mi adunk ehhez.’ S közben sokat beszélt nekem a kegyelmi időről és a Szeretet Lelkéről. Ez szinte olyan lesz, mint az első Pünkösöd, mely elárasztja Szent Lelkével, Szent Lelkének erejével a Földet, és ez a nagy csoda, melyre felfigyel az egész emberiség, ez mind a Szent Szűzanya Szeretetlángja kegyelmi hatásának kiáradása” (II/93). Vagy: „Imádott Jézusom! Lelkem örvendezése oly nagy, alig találok szavakat ... Édesanyám, Szeplőtelen Fájdalmas Szent Szűz, most Neked is köszönöm, hogy Szeretetlángod kegyelmi hatása által ily nagy érdemszerző lehetőséget árasztottál rám” (II/79–80).

Közös vonás még a legismertebb látomásokkal (leginkább Fatimával), hogy Mária aggodalmát⁵⁹ fejezi ki a bekövetkező katasztrófák miatt (vö. II/93), melyekbe a bűnök sodorják az emberiséget (erről lásd még: 6.4.11). Ez azonban egyfelől nem ölt olyan színezetet, melyben a katalizma hangsúlyozása Húsvét reménységét háttérbe szorítaná, másfelől pedig – mint a fatimai titkok esetében is – a Szűzanya nem egyszerűen „bejelent” valamilyen visszafordíthatatlanul bekövetkező katasztrófát, hanem megoldást, kiutat is mutat: a megtérés által mindez megelőzhető. Az Erzsébet asszony által kapott üzenetekben Mária nem támaszt alá konkrét adatokkal semmiféle eljövendő katasztrófát, de tömeges elkárhozásról beszél (vö. I/64.112; III/123). Fontos azonban, hogy mindez megelőzhető az Istenhez térés által, melyben a fent már említett aszketikai gyakorlatok is segítenek. Mária tehát „vészelhárítóként” üzen és mutatja meg anyai gondoskodását.⁶⁰ A Naplóban a megtérés kerül előtérbe, s az üzenetek előre jelzik, hogy látványos csodákat ne várjunk, mert a változások a szívek mélyén következnek majd be (vö. I/39; I/58; I/85; I/116; II/18; II/93; III/140).

Összességében megállapíthatjuk, hogy a *intecessiót* és a *mediatio*t illetően Erzsébet asszony – a maga szintjén – Mária „munkatársává” válik, s erre a Szeretetláng befogadói is küldetést kapnak.

6.4.11. Mária és a *compassio*⁶¹

Igen sokszor találkozunk Mária szenvedésével, fájdalomával a Fiához hűtlen nemzedékek miatt, melyet Erzsébet asszonnyal is éreztet. Ez a jelenség misz-

⁵⁹ Mária édesanyai szeretetének része a gyermekeiért való aggodás. Ezt a mélységes aggodalmat nem egyszer éreztetni Erzsébet asszonnyal is. Ezeknek az érzelmi tényezőknek az „átvitel”, a zarándok Egyház tagjai által történő megjelenítése vagy a bennük való éreztetése a misztikában nem ritka jelenség. Vö. TANQUERAY, nr. 168–176. Konkrétan meg kell említenünk Máriának a családok krízise és széthullása kapcsán érzett aggodalmát, melyet Erzsébet asszonnyal oszt meg és éreztet: III/140.

⁶⁰ Vö. HIERZENBERGER – NEDOMANSKY 35.

⁶¹ „La cooperazione di Maria ... non aggiunge nulla al sacrificio della croce; mira invece a mostrarlo come sacrificio perfetto per quella umanità che, in Maria, vi partecipa e lo accoglie”: COLZANI, G., *Maria. Mistero di grazia e di fede* (Cinisello Balsamo 1996) 283.

⁶² Az együtt-szenvedésnek belső és külső formái is lehetnek, ez utóbbiak közt a stigmatizáció az egyik legismertebb. Vö. DIÓS I., *Szenvedésmisztika*, in DIÓS I. (szerk.), *Magyar Katolikus Lexikon* (Budapest 2008) XIII, 151. Erzsébet asszony belső, lelki szenvedés formájában éli meg a *compassiót*.

⁶³ „Senza negare l'aspetto metafisico della impassibilità di Dio, possiamo considerare, a livello psicologico, la *silenziosa ma reale partecipazione del Padre* alla sofferenza e alla passione del Figlio [crocifisso]”: PERRELLA, S., *Ecco tua Madre* (Gv 19,27). *La Madre di Gesù nel magistero di Giovanni Paolo II e nell'oggi della Chiesa e del mondo* (Cinisello Balsamo 2007) 500. Ennek a szenvedésnek lesz részesévé Mária is, mely az üdvösség művében a Szentháromsággal végzett együttműködését erősíti és helyezi új dimenzióba: „Lo sgurado colmo di amore, di perdono e di *compassio* di Gesù Cristo si

tikusoknál nem ritka.⁶² Kérdésként felmerülhet, hogy a megdicsőült állapot mennyei boldogságával hogyan férhet össze Mária aggódása, fájdalma és kecsere a kárhozatba induló lelkek miatt.⁶³ Erre maga az Egyház ad választ: az Istenszülő az Egyház anyja. Édesanyjai szeretetének lényegi része a gyermekeiért való aggódás. Nemcsak a vért vagy emberi könnyet ontó szobrok, képek rendkívüli, csodás jelenségei támasztják ezt alá,⁶⁴ hanem leginkább a teológia forrásai közé tartozó liturgia (szept. 15: a Fájdalmas Szűzanya ünnepe vagy egyes votív Mária-misék,⁶⁵ illetve egyes népénekek⁶⁶), valamint a *sensus fidelium* által vezetett népi vallásosság irodalmi és figuratív megnyilvánulásai, melyeket az Egyház hitelesnek ismert el. Mária leginkább Fia keresztje alatt szenvedett, de most is kifejezi édesanyjai aggodalmát és szándékát (kerüljék el minél többen a kárhozatot⁶⁷) a zarándok Egyház tagjain keresztül, akiket ezáltal élő jelekké tesz. Ilyen látható „jellé” válik Erzsébet asszony is, együtt-szenvedése folytán.

6.4.12. A Mária-kultusz egyik specifikus vonása: a Magyarok Nagyasszonyának említése (vö. I/12)

Az egyetemes Mária-tiszteletben jelenlévő elemek a Lelki Naplóban néhol a hagyományos, magyar Mária-kultusz jellemzőit is magukra öltik, amikor is Mária a Naplóban engesztelést kér Magyarorszáért. Egy alkalommal emlékezteti is Erzsébet asszonyt Szent István országfelajánlására,⁶⁸ mely a Magyarok Nagyasszonya tiszteletében kulcsfontosságú esemény. Ez a tiszteleti for-

---

è posato con dolcezza e tenerezza dalla croce sulla Madre e sul discepolo, entrambi icone della Chiesa: da quel momento essi sono divenuti indivisibile volontà, potenza e profezia di un servizio, di uno sguardo, e di un testamento che vanno ben oltre i mondani orizzonti”: uo. 502. Egyházanyasága révén Mária együtt-szenvedése az Egyház tagjaiért végzett szolgálattá, közbejárássá válik.

⁶⁴ Fontos megjegyezni, hogy a szobrok, képek könnyezésének vizsgálatánál a mariológia alapelveként fekteti le azt a tényt, hogy a szobor vagy a kép az, ami könnyezik, s nem Mária személye (ld. az Egyház által hitelesnek minősített könnyezéseket, mint pl. La Salette (1846), Banneux (1933) vagy Siracusa (1953) esetében. Vö. HIERZENBERGER – NEDOMANSKY 172–176; 249–251; 319–320. A Szűzanya ezek által a jelek által ad tudomást arról, amivel az embereket el akarja gondolkodatni. Ennek fényében vizsgálva érthetjük meg az Erzsébet asszonynak adott üzenetekben is Mária „szenvedését”, mely így már könnyebben összehangolható a megdicsőült állapot minden szenvedést kizáró boldogságával.

⁶⁵ Két votív Mária-mise viseli ezt a címet: „A Boldogságos Szűz Mária az Úr keresztje tövében”. Vö. *Mária-misék gyűjteménye. Hivatalos kiadás* (Budapest 2007) nr. 11–12.

⁶⁶ Vö. BÁRDOS L. – WERNER A., *Hozsanna* (Budapest 1991) nr. 67/A, 63, 72, 73.

⁶⁷ Erzsébet asszonyt az a határozott szándék vezeti Jézussal és a Szűzanyával való együttműködésben, hogy minél többen kerüljék el a kárhozatot. Vö. I/87.88.89.103.112.114; II/18.100.107; III/130.144.164.

⁶⁸ A Szűzanya üzenete szerint Magyarországot „Szent István Nekem ajánlotta” (I/73).

ma pedig az egyetemes Mária-tisztelet része,⁶⁹ mely doktrínális tévedésektől mentesen és a Magisztérium tanításával teljes egységben kíséri már egy évezrede a magyar hívők lelki növekedését.⁷⁰ A Lelki Naplóban találunk olyan üzeneteket is, melyekben maga Jézus nevezi Máriát a Magyarok Nagyasszonyának (vö. I/41.44.77).

6.4.13. Összegezés

A XX–XXI. század jelenéseinek és üzeneteinek növekvő száma egyértelmű tendenciára vall: Isten igen gyakran hívja fel a figyelmet a Szűzanya által a Kinyilatkoztatás és a keresztény erények komolyan vételére.⁷¹ Mivel a Szereztelágra vonatkozó üzenetek nem kompromittálják a *Depositum fidei*,⁷² hanem éppen abból merítve, a jelenkor nehézségei közt hitelesen mutatják az utat az üdvösség felé,⁷³ ezért méltán mondhatjuk, hogy az Erzsébet asszony által kapott üzenetek a legújabb kori jelenések figyelemre méltó részei.

A Lelki Napló teológiai vizsgálata során a Szentírással, az Egyház Tradíciójával, a Liturgiával, a Tanítóhivatal megnyilatkozásaival és a *sensus fidei* által a népi vallásosság gyakorlatában kikristályosodott hitigazságokkal eretnek módon ellentmondó tartalmi elemeket nem találtam. A kétséges vagy problémás pontokra a későbbiekben (6.6.) részletesen is kitérek.

⁶⁹ Vö. Enc. *Insignes Deo aeterno*, in LEO XIII. PONT. MAX., *Acta* (Romae 1897) XVI, 110.

⁷⁰ „Il culto della *Magna Domina Hungarorum* non fu mai puramente 'sistematico' perché sia la leggenda della consacrazione del Paese che le storie e le testimonianze sulla presenza interceditrice di Maria nella vita dell'Ungheria vi portarono una sfumatura 'narrativa'... certamente la figura della Patrona dell'Ungheria non deve staccarsi mai dalle verità di fede affermate nei dogmi e nella dottrina della Chiesa cattolica, essa deve fondarsi sul fondamento sicuro della Scrittura e mantenerne, anzi svilupparne ancor di più la 'narratività'. Inoltre, la figura della *Magna Domina Hungarorum* dev'essere 'eloquente', non statica ed arricchita di miti e di storielle inutili ma, come potratrice del Vangelo, essa dev'essere 'leggibile' cioè un segno vivente dell'amore del Dio vivo per l'Ungheria”: KOVÁCS Z., *Magna Domina Hungarorum. Dimensioni storiche, teologiche, ecumeniche e culturali*, in *Dissertationes ad Lauream in Pontificia Facultate Theologica „Marianum”* 103 (Roma 2008) 78.

⁷¹ Vö. DE FIORES, S., *Maria, Madre di Gesù. Sintesi storico-salvifica* (Bologna 1992) 26.

⁷² Vö. LAURENTIN, R. *Apparizioni*, in *Nuovo Dizionario di Mariologia* 117; 121–122.

⁷³ Vö. PERRELLA, *Le apparizioni mariane* 175.

⁷⁴ „Gli scandali linguistici dei mistici, le loro trasgressioni categoriali, le loro innovazioni semantiche, ma soprattutto quel loro mettere a dura prova il vocabolario con cui il teologo lavora, furono a lungo

6.5. *Nyelvezet. Formai és egyszerű tárgyi (nem hitet érintő) tévedések.
Erős és szokatlan kifejezések*

Mielőtt misztikus vonatkozású szövegeket, üzeneteket kezdenénk vizsgálni, nagyon fontos szem előtt tartani azt a tényt, hogy az ilyen jellegű közlések mindig valamilyen sajátos *nyelvezettel* rendelkeznek.⁷⁴ A Szeretetláng Lelki Napló esetében sincs ez másképp. Mint már a bevezető részben utaltam rá, a Napló eredeti formájában nem kerülhet nyomtatásba, mert súlyos helyesírási és stilisztikai hibákat tartalmaz. Az általunk felhasznált szövegváltozat az elégséges érthetőséghez szükséges módon már eleve nyelvtanilag korrigált. Jelen munkám során ezt a törekvést bizonyos mértékig tovább folytatom, kiigazítva néhány helyen a formai hibákat, hogy a formai hibák ne kompromittálják a tartalom megértését.

Találkozunk olyan erőteljes megfogalmazású üzenetekkel, melyekben Krisztus vagy Mária kimondottan antropomorf karaktert mutatnak. Meglepőnek hangzik talán Jézustól, hogy „elfáradtunk mind a ketten”, vagy „együnk valami kis meleget” (vö. III/146–147), de tudjuk, hogy az emberlét tulajdonságainak megtapasztalása és megértése Isten emberré lett Fiától semmiképp sem idegen, s ezek a megfogalmazások épp ezt kívánják érzékeltetni. Ezek a közlések is alátámasztják Erzsébet asszonynak Krisztussal és Máriával való igen szoros lelki kapcsolatát.⁷⁵ Vizsgáljunk most meg néhány konkrét kifejezést!

„Sokan akaratok ellenére sodródnak a kárhozatba” (I/64). Ezekben a sorokban úgy tűnhet, mintha a bűn nem az ember szabad akaratának lenne a következménye, hanem a gonosz lélek mintegy rákényszerítené azt az emberre. Úgy tűnik, mintha a szöveg túl nagy hatalmat tulajdonítana a gonosz léleknek.

---

fortemente combattuti ... Lo stile del mistico è lessicalmente e stilisticamente 'impudico' ... Le parole dei mistici sono, in primo luogo, delle *parole fortemente trasgressive*. In secondo luogo, esse non sono tanto delle parole parlate quanto piuttosto delle *parole parlanti*. Nelle loro pagine, infatti, ci si imbatte in una lingua giovane, sorgiva, originaria, festiva, in una lingua 'sorvolata di stelle, inodata di mare'. In terzo luogo, le parole dei mistici sono, in genere, *parole più dette che scritte*. Esse, infatti, presentano vuoti e trascuratezze, discontinuità e tortuosità, in breve un incedere talora precipitoso che è proprio delle parole parlate. In quarto luogo, sono *parole*, per così dire, *clandestine*, nel senso che non nacquero, nella quasi totalità dei casi, per circolare né tantomeno per essere stampate e lette da un pubblico occasionale. I mistici non scrissero in vista della pubblicazione, non furono scrittori di mestiere, spesso anzi scrissero contro voglia e con riluttanza”: BALDINI, M., *Linguaggio mistico*, in *Dizionario di mistica* 750–751.

⁷⁵ Az Úrral való lelki egyesülés útjának egyik példája az az ima, mely a Lelki Naplóban többször is megfogalmazásra kerül. Legteljesebb formája: „A mi lábunk együtt járjon./ A kezünk együtt gyűjt-sön./ A szívünk együtt dobbanjon./ A bensőnk együtt érezzen./ Az elménk gondolata egy legyen./ A fülünk együtt figyeljen a csendességre./ A mi szemünk egymásba nézzen és (tekintetünk) összefor-jon./ Az ajkunk együtt könyörögjön az Örök Atyához irgalomért” (I/63).

Valójában azonban Erzsébet asszony nyelvezete szegényes, ezért sokszor nem tesz pontos teológiai különbséget a fogalmak használatánál. A szöveg egészének összefüggése nem állítja, hogy a gonosz lélek az ember szabad akaratú bekegyezése nélkül a kárhozatba tudná vinni a lelket. A Napló azt sem állítja, hogy a kegyelem (Szereteláng) a bűnbánat nélkül, vagyis az emberi szabad akarat közreműködése nélkül tudná megszabadítani a lelket a bűntől. Sőt, a szöveg mindvégig a bűnbánatra és a bűnök jóvátételére szólít fel. A fenti szövegbeli pontatlanságok tehát nem tartalmi jellegűek. Ezt a formai problémát egy másik szöveghely még jobban megvilágítja: „sokan akaratuk ellenére megtárlják a cselekedeteikben megnyilvánuló tisztátalanságot” (III/176). Megállapíthatjuk tehát, hogy ezekben az esetekben az „akaratuk ellenére” kifejezés érzelmi befolyásra utal Erzsébet asszonynál.

A Szűzanya és a kegyelem viszonyában néhány kifejezés – ha kontextusától elválasztva vizsgáljuk – igen meglepő fordulatokat tartalmaz. „Én kiváló kegyelmekkel árasztom el őket” (I/40); „azért adtam át neked kegyelemeim bőségét” (II/27); „Éljetek kegyelmeim szerint” (II/36) – mondja Mária. Figyelemre méltó azonban az is, hogy ez utóbbi kifejezést követően rögtön utalás történik a Szentlélekre, mint a kegyelem forrására. Vagy egy másik helyen: „Higgy már végre anyai hatalmamban, mely hatalommal a sátánt megvakítom és a világot a kárhozattól megmentem” (III/126); másutt ezt kiegészíti: „halálos óráiban csak Szeretelángom szelíd fényét fogja érezni, s ez mérhetetlen bűnbánatot kelt lelkében, s ez által megmenekül az örök kárhozattól” (III/216). Ez azt jelenti: a Szereteláng segíti a bűnbánatot, s a bűnbánat az, ami megment a kárhozattól. A hibás megfogalmazások tehát végső soron nem kompromittálják az üzenetek tartalmi helyességét.

A Szűzanya mintegy „lekötelezi” Jézust (vö. I/34, I/97, II/37). Mint már említettük, a népi vallásosság bőven tartalmaz ehhez hasonló formulákat. Erzsébet asszony lelkisége ezekből merít, kimondottan teológiai tévedésről nincs szó.

⁷⁶ Ezen a helyen Erzsébet asszony maga fogalmazza meg: „Ezeket szavakkal nem tudom kifejezni. Ha földi szavakkal lehetne erről beszélni, azt kellene írnom, hogy lelkemben tanúja voltam a mennyei udvarlásnak, mely a Mennyei Atya, az Úr Jézus és a Szeretet Lelkének mennyei udvarlása volt...”. Ez is rámutat arra, hogy a Lelki Naplóban fellelhető tartalmi problémák mögött gyakran nyelvi nehézségek húzódnak meg.

⁷⁷ Javaslatom a korrekcióhoz: „Már csak a Szentháromság segíthet a küzdő Egyházon, valamint a Szűzanya, az összes angyalok és szentek, és az ártatlanok kiszabadított lelkek együttes közbenjárása!”.

⁷⁸ Mária: „Vegyétek igénybe közbenjárásomat” (I/7). „Közben megértettem, hogy a Szűzanya akarata szent Fiáéval, az Örök Atyáéval és a Szentlélek Istenével mily csodálatosan össze van forrva” (I/39–40) – ez a magyarázata a Szűzanya hatalmának, közbenjárásának. „Vég nélkül dicsőíttessék a Te szent neved és áldassék a Szűzanya, ki számomra kieszközölte ezeket a határtalan kegyelmeket” (II/24) – egyértelmű, hogy nincs Mária-imádás, hanem megkülönbözteti Istent, a kegyelem forrását, és Máriát,

A következő megfogalmazások is problematikusak: „A Szűzanya az ő családotos lényével harmonikus kiegészítő együttes személye a Szentháromságnak”⁷⁶ (III/217) és „Már csak a Szentháromság a Szűzanyával, az összes angyalok és szentek, valamint az általatok kiszabadított lelkek együttes működése segíthet a küzdő egyházon” (IV/27). Úgy gondolom, ha az első nem kerül nyomtatásba, nem csorbul a Szeretelángról kapott üzenetek tartalmának teljessége. A másodikat pedig korrigálni kell.⁷⁷ Mindezek a kifejezések ugyanis úgy is értelmezhetők lehetnének, mintha a Szűzanya isteni erővel rendelkezne. A Lelki Naplóban azonban találunk számos utalást arra, hogy a Szűzanya kegyelemkövetítő szerepét Erzsébet asszony helyesen értelmezte,⁷⁸ még ha megfogalmazása néhol teológiailag nem is pontos.

Hasonlóan problémás, de Erzsébet asszony gondolkodásmódját ismerve érthető megfogalmazás: „Hatalmatok van Istent boldoggá tenni” (vö. III/189), melyet azonban nyomtatásban teológiailag korrekt módon lenne szükséges megfogalmazni.

Eretnekségnek hat, de a kontextus és Erzsébet asszony nyelvi képzettségének figyelembe vételével igazolást nyer az az üzenet, miszerint „szenvedéseid minden pillanatban egygy olvadnak istenségem hatalmával, és ez a hatalom neked is megadatik, hogy te is megváltsd a lelkeket” (IV/19), mely a kiadásban szintén átfogalmazandó. A Napló egészének szövegösszefüggéséből azonban egyértelműen látszik, hogy nem a *Redemptio* megosztásáról van itt szó, hanem az üdvösség művének kiterjesztéséről, melyet Erzsébet asszony – keresztsége folytán – az Üdvözítővel folytatott együttműködésével teljesít.⁷⁹ Erre minden keresztyén hivatott. Ezt a lélekmentést az önfelajánlás, a Jézus szenvedéseivel egyesített szenvedés teszi hatékonyá. Erre a belső egyesülésre példa a Napló utolsó könyvében leírt „szívcsere”⁸⁰ (vö. IV/14.17).

A „hinni a Szűzanyában” (II/26 és II/37) helytelen megfogalmazás. A „*credere in*” kifejezés ugyanis csak a Szentháromság személyei iránt meg-

---

a közbenjárót. Jézus: „Ezeket a kegyelmeket [isteni jelenlét] én rád árasztottam, és rajtat keresztül a hozzád közeledők lelkébe. Anyánk szeretelángja engem lekötelez. Kislányom, kicsi eszközünk vagy” (II/98) – a szövegrész utal arra, hogy a kegyelem Jézustól jön, a Szűzanya pedig közbenjár.

⁷⁹ Mária mint mediatrix gratiarum szerepéhez hasonlóan értelmezendő ez a Krisztussal folytatott együttműködés. Mária esetében azonban az alapot ehhez nem a keresztség, hanem maga az istenanyaság biztosítja. Vö. II. JÁNOS PÁL, *Redemptoris Mater* 38.

⁸⁰ A helftai szerzetesi iskola gyakorlata is mutatja, hogy az ún. szívcsere első megnyilvánulásai a misztika gyakorlatában már a XIII. században fellelhetők. Vö. ALONSO, *Cuore immacolato* 406. A szívcsere misztikus jelenség, mely szimbolikus jelenéstartalommal rendelkezik: a megújulás forrásának befogadását, a megszentelődést, az Isten akarata szerinti életet, a tökéletes önfelajánlást és a szívben (= az emberi személy egészében) bekövetkező metanoia első lépését jelzi. Ez a jelenség a következő misztikusok életében is jelen volt: Sienai Szent Katalin, Szent Gertrúd, Alacoque Szent Margit. Vö. ROYO MARÍN 1103-1104 és GIUNGATO, S., *Cambio del cuore*, in *Dizionario di mistica* 259.

nyilvánuló hitbeli aktusra alkalmazható.⁸¹ Ez a rész tehát kiadás előtt átfogalmazandó!

Egyéb tartalmi jellegű problémák: az Úr ígérete szerint 52. születésnapján lesz Erzsébet asszony halála napja (vö. III/128.217.219). Utána – a szöveg szerint – maga Jézus magyarázza meg, hogy ezt valóban ő mondta, de ezt csupán Erzsébet asszony lelki fejlődése miatt tette. A „meghalni” kifejezés lelki értelemben szerepel itt, melynek jelentése: meghalni a világnak és önmagának (vö. III/229; Gal 2,20), vagyis lemondani önmagáról, hogy Krisztus éljen benne egyre teljesebben.

„Vasárnap annyi szentmisét hallgass, ahányra csak módod van” (I/62). Ez a jelenlegi egyházi felfogással nincs összhangban, inkább csak egyéni útmutatás lehetett akkor Erzsébet asszony számára.

Jézus mondja az egyik üzenetben: „Ember is voltam” (I/73). A megfogalmazás problematikus, ezért javítandó. Jézus Krisztus valóságos Isten és valóságos ember, a megdicsőült állapotban tovább él istenemberi lénye. A földi testben megnyilvánuló, az ember személyi mivoltát lényegében meghatározó tulajdonságok a szellemi test állapotában tovább élnek a megdicsőült személyben. A szöveggörnyezet alapján világos, hogy mit akar mondani (ezzel utal arra, hogy Jézus megérti az emberlét minden velejáróját), de a megfogalmazásban jelen

⁸¹ A KEK 169. paragrafusa az Egyház témájában állítja: „Az üdvösség egyedül Istentől jön; mivel azonban a hit életét az Egyház által kapjuk, ő a mi Anyánk: 'Mi hisszük az Egyházat, mint újjászülő anyánkat, és nem az Egyházban hiszünk, mintha ő lenne üdvösségünk szerzője.'” Mivel Mária az Egyház ősmintája, ezért anyaságát, szüzességét és jegyesi állapotát tekintve analógia áll fenn köztük (vö. *Lumen Gentium* 60-64). Ennek alapján állíthatjuk: a KEK ímént idézett pontja Máriára is vonatkozik, tehát a fides quæ nem fogalmazható meg úgy, hogy „hinni a Szüzanyában”.

⁸² Jézus Krisztus földi életében a két akarat egyidejűleg jelen volt az egy istenemberi személyben.

⁸³ Lásd: haláltusája közben vér verejtékezése a Getszemáni kertben (Lk 22,44).

⁸⁴ Vö. COZZOLI, M., *Etica teologica. Fede Carità Speranza* (Cinisello Balsamo 1991) 62.

⁸⁵ A Szeretláng továbbadását illetően lehetséges, hogy a világiak apostolkodásáról szóló *Apostolicam Auctositatem* (AAS 58 (1966), 837-864) határozatról van szó, de ez hipotézis marad mindaddig, amíg a további kutatások fényt derítenek arra, hogy miről is szól pontosan ez az üzenet.

⁸⁶ Néhány példa: „családod zökkenéseit” (I/85); „egy ismerősöm, aki az apostolkodás terén, mint világi van hivatva” (I/98; nehézkes kifejezés); „a sok szenvedés, amelyet az ő megbántásuktól elszenvedtél” (II/13; helyesen szövegezve: „... amelyet az ő megbántásai miatt elszenvedtél”); „a sátán ... állandóan összekeverte tisztán látó értelmemet” (II/13; nem szép magyarul, át kellene fogalmazni); „szerezném, ha azt, amit most mondok, leírnád és kezéhez juttatnád azoknak a lelkeknek, akiknek nagy szükségük van arra” (II/14; nem magyaros kifejezés); „nem azért kérem tőled az áldozatokat, hogy magam felé fordítsam a gyengeségeidből származó hibáidat” (II/16; nem magyaros kifejezés); „mellé teszem bűneimet is, hogy azok se legyenek” (II/32; helyes nyelvezettel így lehetne írni: „hogy eltöröld azokat”); „újra a lanyhaságom vádolt” (II/50; magyartalan); „végtelen hatalmadba ki merne belekontárkodni?” (II/66); „ne legyen közöttünk semmi hézag” (II/96); „amit most leírok, ezek nem szavak által történtek meg” (II/97); „nemcsak az egyes, hanem a teljes bűneidről megváltottalak” (II/113); „árral szemben csak igazán a hivatásos lelkek maradnak meg” (III/160; helyette: „elhivatott”); „az eddigi melegegedésem jut érvényre” (III/175; magyartalan, s nem is illeszkedik a szöveggörnyezetbe, ezért kihagyandó), stb.

időt kellene alkalmazni. Hasonlóképp: „Leányom, én ember is voltam és emberi természetemnél fogva voltak emberi tulajdonságaim is. Nekem is van hitem, reményem és szeretetem is” (III/134). Kérdés, hogyan egyeztethető össze Jézus személyében a hit és a *visio beatifica*. Mivel Jézus Krisztus valóságos Isten és valóságos ember is,⁸² ezért az emberi attribútumok (az ősbűn és a bűnök kivételével) is fellelhetők személyében.⁸³ Így a teológiai erényeknek földi élete során való megélésével sincs probléma.⁸⁴ Ez azonban nem állítható így a megdicsőült állapotról, melyben a hit és a remény már beteljesülést nyertek, s a szeretet az, ami megmarad, beteljesült formában (vö. 1Kor 13,13; Zsid 12,2).

Jelenleg nem világos, hogy mit jelent Jézus állítólagos üzenete, miszerint a sátán megvakítása után „érvényre jut nagy mértékben a zsinati határozat” (vö. III/196).⁸⁵

A nyelvezetet korrigálni kell, mivel a szerző alacsony iskolai végzettségű. (Ezt maga is mondja a Naplóban: „olyan nehéz író vagyok”; III/146, vagy: „nehézkés írástomat gépirással pótoltam, de még ez is nehezen volt olvasható”; III/182).⁸⁶ Bizonyos szócserék, rossz megfogalmazások néhol tartalmilag is kompromittálják a szöveget.⁸⁷ Lelki tapasztalatai közben gyakran szembesül szövegezési nehézségekkel: „[az Úr] eközben eddig előttem ismeretlen menyeyei dolgokba avatott be. Ezeket szavakkal nem tudom kifejezni” (III/217).

⁸⁷ Néhány példa: „virasztani fogunk, hogy minél több lélek szabaduljon meg az örök kárhozattól” (I/112; a kifejezés tartalmilag helytelen, mert a kárhozat örök, nem lehet belőle kiszabadulni, de a szövegösszefüggések egyértelművé teszik, hogy a hiba csupán formai, s nem eretnkséggel találkozunk. A lélekmentésről van szó, nem a dogmatika felülírásáról. Így lenne helyes: „szabaduljon meg az örök kárhozat veszélyétől” vagy: „kerülje el az örök kárhozatot”); „szerettem volna megsemmisülni a nagy alázatosságtól” (II/20; a szöveg egésze teljes mértékben alátámasztja, hogy szótévesztés történt. Helyesen így hangzik: „kicsinységem tudatában”); „nem az igazakat jöttem megváltani, hanem a bűnösöket jöttem megmenteni” (II/95; a szöveg értelme jó, de a szövegezés tökéletlen, vagyis gyakran a Szentírásból jól ismert részeket is másként írja le, mert nem jól fogalmaz. Ez a tény is rámutat arra, hogy nem a szó szerinti kifejezéseket kell vizsgálni a Naplóban, hanem a szöveg értelmét); „[a Szűzanya] szavai azonnal kiváltották lelkelem nyomorúságát és gyámoltalanságát” (III/129; a valóságban ez a következőt jelenti: „kiváltották lelkelem nyomorúságának és gyámoltalanságának érzését”); „Áldott legyen az Isten, áldott legyen az ő szent neve, áldott legyen Isten, mint igaz Isten és igaz ember!...” (III/156; egyértelmű, hogy az engesztelő imádságban Isten helyett Jézus Krisztus kellett volna írnia, de eltevesztette. Ha szó szerint vennénk, mondhatnánk, hogy dogmatikai tévedés, mert Isten nem igaz ember általában, hanem csak Jézus Krisztusban. Azonban itt is világosan látszik, hogy a dogmatikai tévedéseknek tűnő megfogalmazások egyszerű szótévesztéseknek felelnek meg, ha a szöveg egészének kontextusában nézzük. Ezért javaslom az eredeti imaformula használatát a szövegben); „Ha te kivetkőznél lázadó kevélységedből és elismernéd Isten szent fölségét és hatalmát, s megbánnád gonoszságodat, neked is megbocsátana” – mondja Erzsébet asszony a gonosz léleknek. (III/161; ezt helyesebb lett volna múlt időben írni); „csak értelmetlenül, némán térdeltem Előtte” (III/173; helyette: „elnehezült értelemmel”); „ez nem elragadtatás, csak az elragadtatás egyik formája, azért ezt tested eréjével el tudod viselni” (III/217; a látnok nyelvezetének szegényességét jelzi, hogy egymástól eltérő fogalmakat is nemegyszer ugyanazzal a kifejezéssel ír le).

6.6. Doktrinális szempontból problematikus pontok a Lelki Naplóban

Vizsgáljunk meg most néhány pontot, melyek komoly nehézséget okoznak a hitelesség megítélésében!

6.6.1. A kegyelem időbeli mérhetőségének kérdése

II/15–16-ban konkrétan arról van szó, hogy ha 3 *Üdvözlégyet* mondunk Mária tiszteletére, egy lélek kiszabadul a tisztítóútból. November hónapban pedig már 1 *Üdvözlégy* elmondása is tömeges lélekszabadulást eredményez. Ha nem is értelmezzük szó szerint ezt az üzenetet, annyi bizonyos, hogy az Egyház gyakorlatában is jelen van a kegyelemnyerés Halottak hónapjában való fokozásának lehetősége a tisztuló lelkek számára.⁸⁸

Hasonló problémával állunk szemben, amikor – az üzenet szerint – az elhunyt papok lelkei, ha engesztelést végzünk értük, már haláluk nyolcada alatt kiszabadulnak a tisztítóútból (vö. I/114–115).

Ugyancsak nehézséget okoz annak értelmezése, hogy egy, a Szűzanyának tulajdonított üzenet szerint „mostantól” (1963. augusztus 31.) Erzsébet aszszony valahányszor 3 *Üdvözlégyet* imádkozik, 10 lélek szabadul ki a tisztítóútból (vö. II/116). Az sem teljesen világos, hogy szó szerint értelmezendő-e az az ígélet, miszerint „mostantól” (1964 Pünkösdhétfőjének éjféletől) óránként kiszabadul egy pap lelke a tisztítóútból (vö. III/170).

Elgondolkodtató a transzcendens dimenzióra jellemző időn felüli állapot történéseinek időbeli leképezése: az elimádkozott *Üdvözlégyek* számától függene a lelkeknek a tisztítóútból való kiszabadulása? A transzcendens és az immanens dimenzióban történő események „közös nevezőre hozatala” állandó nehézséget szül a teológiai értelmezés számára, „de felvetődik a kérdés: az öt első szombat megünnepelőinek, vagy akár a Jézus Szíve-kilenced elvégzői-

⁸⁸ Ma is különbséget tesz az Egyház a búcsúk terén, például november hónapban több búcsút engedélyez a halottak javára. A Halottak napját követő nyolc napon belüli, Szentatya szándékára végzett imádság és temetőlátogatás kegyelmi állapotban búcsúnyeréssel járhat. Véleményem szerint a Lelki Napló szövegét lábjegyzettel el kellene látni, amelyben a szerkesztő ezt teológiai szempontból kifejtené.

⁸⁹ ANTALÓCZI 181.

⁹⁰ „A búcsú Isten színe előtt, a már megbocsájtott bűnökért járó, ideig tartó büntetések elengedése ... A búcsú részleges vagy teljes aszerint, hogy részlegesen vagy teljesen megszabadít a bűnök ideig tartó büntetéseitől”: KEK 1471. Vö. PENITENTIARIA APOSTOLICA, *Iesu, humani generis* határozat, 1999. július 16., in *Notitiae* 36 (2000) nrr. 2 e 4. A részleges búcsúkat 1968-ig idő szerint mérték. „Azt határozták meg, hogy egy bizonyos imádság vagy jócselekedet hány évi, hónapi vagy napi búcsúval jár. Így lehetett nyerni pl. ötven, száz, háromszáz napi, illetve egy- három- vagy ötévi búcsút. Ez pedig azt jelentette, hogy a részleges búcsúkkal a pápa annyi büntetést engedett el, amennyit az ősegyházban

nek szóló ígéret után megalapozottak-e a fenti ígéretek tagadásai?“.89 Ne fedjük továbbá, hogy Erzsébet asszony abban a korban élt, amikor az Egyház sokkal inkább hajlamos volt transzcendens dolgokat immanens, nemegyszer taxatív mértékkel mérni: gondoljunk csak a különböző részleges búcsúkra (300 napi, 7 évi stb.), melyek elfogadása akkoriban igen elterjedt volt.⁹⁰

Mindezek alapján tehát az érdemszerző cselekedetek kegyelmi hatásának mérhető dimenzióban történő leképezését illetően alapvető problémát nem találok. Nem bizonyítható, hogy az aszketikus cselekmények mennyire pontosan eszközlik ki a szenvedő lelkek tényleges szabadulását (mennyire felel meg valóban egy *Üdvözlégynek* egy személy szabadulása a tisztítóútból). Az imádság mélysége és mennyisége viszont vitathatatlanul egyenes arányban áll a hatására elnyert isteni kegyelemmel, még ha annak hatása nem is mérhető feltétlenül az általunk várt módon.

6.6.2. „Készítsd el az átváltoztatáshoz szükséges kenyeret.

Én szent Testemmé és Véremmé változtatom” (IV/23)

Igen komoly probléma a IV. füzetben található *transsubstantiatio* kérdése. Jézus állítólagos közlése szerint: „[...] az átlényegülés egyszer s mindenkori jogát Istenségem fenntartja [...] én az első falat kenyérben, melyet elfogyasztasz, átlényegülve benne vagyok” (IV/23–26). A szöveg megértéséhez tartozik, hogy Erzsébet asszony ebben az időszakban nem tudott szentmisén részt venni, mert beteg menyét ápolta, és három kis unokáját kellett gondoznia.⁹¹ Ez tehát egy emiatt személyesen neki szóló, misztikus tapasztalat lehetett, mely nyilvánvalóan nem kinyilatkoztatás-erejű, az Egyház egészére nem vonatkozik.

A misztikus élmény formáját a médium pszichés állapota, képzettsége, életkörülményei, stb. jelentősen befolyásolhatják. Nem tudunk azonban csu-

---

a hitvallók és a vezeklők az adott ideig viselt szenvedésekkel és önmegtágadásokkal érdemelték ki”: DIÓS I. – SZIGETI K. (szerk.), *A búcsúk imakönyve* (Budapest 1984) 18. VI. Pál pápa *Indulgentiarum doctrina* kezdetű apostoli konstitúciója értelmében 1968-tól az Egyháznak a részleges búcsúk mértékére vonatkozó hagyományos értékelése megváltozott: „Indulgentia partialis, in posterum, his tantum verbis 'indulgentia partialis' significabitur, nulla addita dierum vel annorum determinatione”: VI. PÁL, *Indulgentiarum doctrina Sacrarum Indulgentiarum recognitio promulgatur* apostoli konstitúció, 1967. január 1., in AAS 59 (1967) 5–24, Normae 4. A szóban forgó problémára vonatkozó üzenetek a Lelki Naplóban 1967 előtti dátumot viselnek. Ezért érthetjük meg ehhez hasonló logikával a tisztítóútból kiszabaduló lelkek számszerűsítését is.

⁹¹ Szembetűnő ezen a helyen az a tény is, hogy a transsubstantiációra vonatkozó üzenet után, melyet Erzsébet asszony maga is rendkívüli fenntartásokkal fogadott, a Napló írásának folyamatossága megszakad, és csak mintegy 13 év múlva, 1979. március 9-én folytatódik. Innentől a Napló végéig már csupán kilenc lap kerül bejegyzésre.

pán szimbolikus jelentőséget tulajdonítani a jelenségnek, mert az üzenet részeként szerepel az *átlényegülés* szó.

Mi szólhat esetleg a jelenség hitelessége mellett? Elsősorban az, hogy nem Erzsébet asszony konszokrál: a kenyér – az üzenet szerint – közvetlen krisztusi beavatkozásra változik át (vö. IV/23). Nem zárhatjuk ki, hogy ezt isteni jogánál fogva az Üdvözítő megethethné. Emellett szólhat az a kenyértörés is, melyet az emmauszi tanítványok éltek át (vö. Lk 24,13–35). Ez a kenyértörés közvetlenül Krisztus által történt, apostoli közreműködés nélkül. Az emmauszi jelenés is misztikus síkon zajlik: a feltámadt Krisztus megdicsőült, szellemi testben jelenik meg a tanítványoknak, s mivel jelenléte nem elvont, hanem konkrét, ezért a kenyértörés is konkrét, objektív módon értelmezendő. *Apparitió*ról van szó az emmauszi tanítványok történetében: Krisztus megjelenik a tanítványoknak, majd el is tűnik a felismerést követően.⁹²

Az az érv tehát véleményem szerint nem elfogadható, hogy Krisztus a szentségek létrehozásának, illetve kiszolgáltatásának rendjét ne lenne képes vagy bizonyos esetekben hajlandó függetleníteni a *sacerdotium*ra felszentelt személyek közreműködésétől. Krisztus ugyanis az Újszövetség egyedüli, örök *Főpapja* (vö. Zsid 4,14–5,10; 7,11–8,12; 9,11–10,18).

Amint arról már korábban is szóltam, Erzsébet asszonyra egyáltalán nem jellemző a hamis látkokok egyik tipikus ismérve: a vélt üzenet vagy látomás feltétel nélküli hirdetésének és magyarázásának kényszere. A szóban forgó jelenség kapcsán is meg kell állapítanunk, hogy Erzsébet asszony nagyon tartózkodóan és kételkedően viselkedik ebben a kérdésben, s mind a lelkiatya, mind a gyónató tanácsának feltétel nélkül engedelmeskedve, nem is hirdeti ezt. Többször kinyilvánítja a Lelki Naplóban, hogy nem sikerül ezt hinnie, s az ilyen kenyér magához vételétől is inkább elzárkózik, minthogy ezzel megsértse az Üdvözítőt (vö. IV/26). A jelenség hitelességében tehát ő maga sem biztos.

Zavaros továbbá az az üzenet is, melyben a kenyér átváltoztatása kapcsán Jézus állítólag arról beszél, hogy azt testévé és vérévé változtatja (vö. IV/23). A vérré változáshoz azonban szükség lenne borra is, mint alapvető matériára, mely itt hiányzik.

A IV/22–26-ban foglaltakat véleményem szerint egy esetleges kiadványból mindenképpen ki kellene hagyni. Magának Erzsébet asszonynak szóló

⁹² Ugyancsak az emmauszi tanítványok történetével lehetne érvelni azzal az ellenvetéssel szemben is, hogy megtörténhet-e csak a kenyér átváltoztatása a bor nélkül is. Itt ragadom meg az alkalmat, hogy az Oltáriszentség anyagában való változás (hússá és vérré válás) csodáját is megemlítssem, mely például Bolsenában azért történt 1264-ben, hogy a híveket vagy magát a miséző papot hitében megerősítse. Ez szintén közvetlen isteni beavatkozás gyümölcse. Vö. Diós I., *Bolsenai mise*, in Diós I. (szerk.),

üzenet ez, a személyes életkörülményei miatt kapja, ott és akkor, mivel nem tud szentmisére menni. Magánjellegű közlés, mely nincs tartalmi vagy logikai összefüggésben a Szeretetlánggal, és számunkra sincs lényegi morális konklúziója, ezért kihagyható.

6.6.3. A Szeretetláng-ima

A IV. füzet végén fontos közlésként van feltüntetve, hogy – a Szűzanya állítólagos kérése szerint – az *Üdvözlégy* második fele hangozzék így: „Asszonyunk, Szűz Mária, Istennek Szent Anyja, imádkozzál érettünk, bűnösökért, *áraszd Szeretetlángod kegyelmi hatását az egész emberiségre*, most és halálunk óráján. Ámen” (IV/36). Ezen a kérésen azonban nem érződik az, hogy az *Ave Maria* csak így lenne helyes, sokkal inkább az, hogy ez egy opció.⁹³ Maga Erzsébet asszony is sokáig, 21 éven keresztül nem merte ezt leírni (IV/34). Komoly kérdésként értékelem, mert az Egyház legismertebb Mária-imáját érintené. Ha azonban ezt a kérést fakultatív opcióként tekintjük, a probléma megoldódik. Egy 2008. július 14-én kelt levélben, melyet a Guadalajarai Főegyházmegye általános helynöke, G. Ramiro Valdés Sánchez írt alá, a Mozgalom imaformuláját úgy engedélyezik, hogy az új részt az *Üdvözlégy* után kell csatolni.

A Szeretetláng lelkiségi mozgalom 2008. augusztus 15-én Saõ Paolóban jóváhagyott statútumában ez áll: „*Poner en práctica entre los miembros de la Asociación como una 'devoción privada', la petición de la Virgen en la segunda parte del Ave Maria: 'Santa María Madre de Dios, ruega por nosotros pecadores; derrama el efecto de gracia de tu Llama de Amor sobre toda la Humanidad, ahora y en la hora de nuestra muerte. Amén' donde así sea apobado*” (4.4). A Mozgalom összejövetelein tehát imádkozható az *Ave Maria* ezzel a betoldott formával, a Mozgalom összejövetelein kívül pedig a helyi ordinárius engedélyével.

Meg kell jegyeznünk azonban, hogy a betoldással imádkozott *Üdvözlégy* nem „javítása” vagy „kiegészítése” az eredetinek, s nem is valamiféle variánsa, hanem egy önálló, az eredeti *Ave Mariától* független imádság.

Magyar Katolikus Lexikon (Budapest 2004) I, 907. Még a szentség-kiszolgáltatásnak az egyházi hierarchiától való függetlenítésére is találunk példát a fatimai látomásban, amikor is az angyal áldoztatja meg a gyermekeket – jöllehet szintén nem kimondottan szakramentális formában, hanem misztikus síkon. Vö. ALONSO, J. – DE FIORES, S., *Fatima*, in *Nuovo Dizionario di Mariologia* 513.

⁹³ Esetleg lehetséges lenne, hogy csak a rózsafüzér-tizedek között legyen a fatimai fohászhoz hasonlóan elmondva.

6.7. A Lelki Napló egyházi megítélése

A Lelki Napló üzenetei és a köré gyűlt mozgalom jelenleg külföldön sokkal elterjedtebb, mint Magyarországon. Tiltva – tudomásom szerint – sehol nincs. A Napló különböző kivonatos változataival kapcsolatban születtek korábban is véleményezések, illetve ajánlások,⁹⁴ melyekkel azonban itt részletekbe menni nem feladatunk foglalkozni, mivel ez alkalommal a Napló eredeti, teljes szövegét alapul vevő, egészében új vizsgálatot végzünk. A megítélésben nem szabad figyelmen kívül hagyni azokat a jeleket és lelki gyümölcsöket, amelyek eddig a mozgalmat kísérték (lásd: 6.9. pont).

Az üzeneteket Rómában is prezentálták. Erzsébet asszonyt gyóntatója, Kosztolányi István professzor úr kísérte Rómába (1976. február 17.), hogy VI. Pál pápának átadhassa az üzeneteket, s ezzel teljesítse a Szűzanya kérését. A Szentatya fogadta Erzsébet asszonyt és kíséretét (vö. IV/31). Két év múlva Erzsébet asszony újra Rómába utazott, hogy átadja negyven bíborosnak az üzeneteket.⁹⁵ A látnok először az épp ott tartózkodó Lékai László bíborossal találkozott (vö. IV/32–33), majd igyekezett eljuttatni az üzeneteket a többiekhez is.⁹⁶

Erzsébet asszony maga is ad néhány útmutatást a Lelki Napló terjesztésével kapcsolatban, melyek természetesen magyarázatra szorulnak: „nem kell jóváhagyás, mert a lelkek mélyén lesz igazolva” (II/18–19). Ezt egészíti ki a szöveg másik része: „szándékosan nem kérjük a hosszan tartó kivizsgálást, amint ezt már közöltük. Mindenki érzi ezt a saját szívében-lelkében” (IV/31), vagyis gyorsabb ügyintézését kér, s nem az egyházi vizsgálat megkerülését. Az egész szövegkörnyezet is ezt erősíti meg. A mozgalom az Egyházon belül jön létre, ott is kell terjeszteni, az Egyház elöljáróinak alávetve. A látnok az ügyintézés módját sürgetni, tökéletesíteni akarja, amint le is írja: „nincs idő a halogatásra” (IV/31).

Úgy gondolom, nem ellenkezik magának a szövegnek a szerzőjével, s annak logikájával sem, hogy egyes részek ne kerüljenek kinyomtatásra. Mivel a magán-

⁹⁴ A Lelki Napló különböző kiadásaihoz már fűződnek hivatalos egyházi észrevételek is. 1979-ben Székesfehérvár akkori püspöke, Kisberk Imre Nihil obstatl látta el a Napló kivonatos kiadását (prot. nr. 1404/1979) megállapítva, hogy a „a kiadványban semmiféle hitellenes dolog nincs”. Imprimatur azonban nem született, mivel az akkori politikai körülmények miatt nem merte megkockáztatni. Szintén hasonló okok folytán, 1984. május 3-án Szakos Gyula székesfehérvári megyéspüspök az *Új Ember* hetilapban megjelent Nyilatkozatában visszavonta a Nihil obstatot. Takács Nándor székesfehérvári megyéspüspök Szakos Gyula ezen döntését fenntartotta (1999. december 30; prot. nr. 1367-1/1999).

A Szereteláng Lelki Napló nagy részét számos nyelvre lefordították, többek között spanyolra is. Az Anna Roth-féle válogatás (melyet Izeli János atya szerkesztésében később Magyarországon is utánnyomtak) spanyol nyelvű, 1989-ben Quitóban (Ecuador) megjelent kiadásához maga a guayaquili érsek, Mons. Echeverría Ruíz nemcsak imprimaturt adott, hanem rendkívül pozitív ajánlást is (Guayaquil, 1989. június). Ugyanebben a témában született 2008. május 20-án a hermosilloi érsek, J. Ulises Macías Salcedo imprimatura is.

kinyilatkoztatások a Kinyilatkoztatás mélyebb megélésére serkentenek, ezért – véleményem szerint – annyiban kell ezeket kinyomtatni, amennyiben biztosan a hívek épülésére szolgálnak. A félreérthető részek bátran elhagyhatók.

Az üzenetek nyilvános közlésését tekintve maga Erzsébet asszony is egy helyütt megjegyzi: „Kifelé nem kell erről beszélni” (II/39), illetve a Naplóban aláhúzott részek által valószínűleg a „kifelé” közlendő legfontosabb részeket jelöli meg lelkiatyja számára, amire számos alkalommal utal a Napló széleire írva.

„A Szeretláng átadásánál nincs szükség a sarkalatos erényekre” (II/29) – írja Erzsébet asszony. Pontatlan megfogalmazás ez is, mely a szöveggörnyezet alapján nem a hagyományos értelemben vett sarkalatos erények mellőzésére buzdít, hanem arra, hogy a Szeretláng átadása egyszerű, s nem igényel más eszközöket, különösen nem fölösleges procedúrákat.

Itt szeretném megjegyezni azt is, hogy a négy füzetből az első három olyan saját kézzel írt feljegyzéssel zárul, mellyel a benne foglaltakat Erzsébet asszony Isten színe előtt saját kezűleg leírtnak ismeri el, s a közlések pontos és hűséges visszaadásáról tesz tanúságot,⁹⁷ majd dátummal és aláírásával látja el ezt a záradékot. Ez a feljegyzés azonban nem szerepel a IV. füzet végén, melyben a *transzsubstanciációs* kérdéssel, illetve az *Üdvözlégybe* betoldott imával találkozunk. Így feltételezhetjük, hogy amennyiben ez nem véletlenül hiányzik, Erzsébet asszony valószínűleg maga sem kívánta esküvel megerősíteni a benne foglalt „üzenetek” igazságtartalmát. Ugyanakkor az is lehetséges, hogy ez a záradék azért hiányzik a IV. füzet végéről, mert – ellentétben az első három füzetrel, amelyek néhány hónap alatt íródtak – ez utóbbi Erzsébet asszony életének utolsó 18 évében kapott üzeneteit foglalja magában, ezért nem befejezett. A látnok valószínűleg maga sem volt biztos abban, hogy bizonyos üzeneteket le kell-e írnia. Ez utóbbira példa az *Üdvözlégybe* foglalt Szeretláng-fohász, mely a Napló utolsó bejegyzése (1983. III. 14), de valójában 1962-ből származik. Ő maga írja ugyanis erre vonatkozóan: „sokáig hordtam magamban, de nem mertem leírni” (IV/34).

⁹⁵ Erzsébet asszonytól a római út előtt – a Napló szerint – Jézus negyvennapos szigorú böjtöt kért, melyet később így indokolt meg: „Ne féj, azért böjtölttettem veled a negyvennapos szigorú böjtöt. Tudtam Én, hogy negyven biboros van Rómában, és hogy áldozatvállalásod gyümölcsözőn mindegyik lelkében” (IV/33).

⁹⁶ A Napló szerint „mind a negyven biboros előtt ismertté lett a Szűzanya Szeretlángja” (IV/33). Vö. ANTALÓCZI 178; BEGYIK, *A Szeretláng üzenete* 30.

⁹⁷ A III. füzet végén lévő záradék például így hangzik: „Igazolom, hogy a jelen füzet lelki naplómát tartalmazza. III. sz. füzet – 1963-1964-1965. 121–240. l.-ig megszakítás nélküli lapot tartalmaz. Hűségesen, pontosan írtam a közléseket. A javításokat magam eszközöltem. Jelen naplót sajátomnak ismerem el. Saját kezűleg írtam. Isten a tanúm! Budapest, 1965. augusztus 26. Kindelmann Károlyné szül. Szántó Erzsébet” (III/241).

6.8. A Szeretlánghoz fűződő gyakorlatok

A vallási gyakorlatok csúcsa a Szeretláng-üzenetekben a szentmisén való részvétel. Kimondottan egyházas lelkületre és teológiai korrektségre vall, hogy a szentmisét az üzenetek a kegyelem kiadásának legmagasabb fórumaként nevezik meg. Az egyik üzenetben például azt olvassuk, hogy a misén kegyelem állapotában való részvétel – amikor az nem kötelező – még inkább hozzájárul a sátán „megvakításához”, sőt annak időtartama alatt a kegyelmek bősége árad ki azokra, akikért a misét felajánlották (II/32-33). Készülni kell persze arra, hogy a szentmise időtartamára megvakult sátán még ádázabb küzdelembe kezd majd azokért a lelkekért, akik ebben a kegyelemben részesültek (vö. II/33).

Az aszketika és a misztika jeles szakértője, Tanquerey által lefektetett alapelvek között találjuk a következőt: „Az sem valódi kinyilatkoztatás, amelyben Isten *lehetetlen* dolgot kér.”⁹⁸ Az Erzsébet asszony által kapott üzenetekben ilyen jellegű gyakorlatra való buzdítást nem találtam.

Némely üzenet – mint láttuk – az *Üdvözlégyek* elmondásától teszi függővé a szenvedő lelkeknek a purgatóriumból való megszabadulását (II/15–16). A Lelki Napló üzeneteiben Jézusnak, illetve a Szűzanyának tulajdonított kérésekben igen gyakran találunk imádságra, böjtre, bűnbánatra⁹⁹ és engesztelésre¹⁰⁰ való buzdítást, s az első szombat fontosságának hangsúlyozását is. Az általuk kért, illetve elvárt aszketikai gyakorlatok teljes konformitásban állnak az Egyház ilyen jellegű, több évszázados gyakorlataival. A Napló lényegében semmi újat nem hoz ezen a téren. Sőt, ezt illetően a legismertebb Mária-jelenések üzeneteihez kapcsolódó aszketikai gyakorlatokkal is hasonlóságot mutat.¹⁰¹

A Lelki Naplóban igen hiteles buzdításokat találunk a keresztény életszentésre: az Úr erényes életre neveli Erzsébet asszonyt és a Napló olvasóit. Ennek konkrét megnyilvánulásai: szentmise (vö. II/33); ima az Egyház hagyományai szerint (keresztút, rózsafüzér; vö. I/33, I/114); lelkiismeretvizsgálat, bűnbánat

⁹⁸ TANQUEREY nr.1502.

⁹⁹ A „Bűnbánat!” felkiáltás megháromszorozása (vö. III/198) a fatimai üzenetekben is jelen van; vö. HITTANI KONGREGÁCIÓ, *Fatima üzenete*, Dokumentumok, 2000. június 26., in *Enchiridion Vaticanum* 19 (2000) 974-1021; Vö. DE FIORES, *Maria, Madre di Gesù* 55.

¹⁰⁰ Jézus engesztelő napként a csütörtököt és a pénteket jelöli meg. Jó, ha az engesztelést 2-3 személy végzi, lehetőleg családban, napi 1 órát. Ehhez kapcsolódik az az ígélet, hogy egy elhunyt családtag egy szigorú böjti nap után kiszabadul a purgatóriumból (vö. III/121). Az engesztelés kegyelmet eszközöl ki, és a bűnösökért végzett könyörgések hatására a sátán hatalma meggyengül (vö. I/116). Egy másik üzenet szerint, engesztelő szentségimádás vagy szentséglátogatás alatt az egyházközség területén a „sátán megvakul”, így hatalmát veszti a lelkek felett (vö. II/22). Erzsébet asszony érdemszerző áldozathozatalai is hozzájárulnak a tisztító tűzben szenvedő lelkek szabadulásához. Jézus üzenete szerint: „A te életed áldozatai az én érdemeimmel egyesülve világgossá lesz számukra is” (IV/11).

(vö. I/33); böjt, áldozathozatal, virrasztás (vö. I/33); helyes és az Úr akarata szerinti időbeosztás (vö. I/33); feltétlen bizalom Isten iránt (vö. I/42); a szeretet gyakorlása (vö. I/43).¹⁰²

A Jézussal való misztikus egység imájának gyakorlata többször is jelentkezik az üzenetekben: „A mi lábunk együtt járjon...” (I/63). Ez a misztikusok tipikus vonása. Ugyanezzel találkozunk a lélekmentés esetében is: „Megfelekedtél arról, hogy szenvedéseid minden pillanatban eggyé olvadnak istenségem hatalmával, és ez a hatalom neked is megadatik, hogy te is megváltsd a lelkeket?” (IV/19). Vagy a másoknak való kegyelemátadásra vonatkozóan: „Kisugárzik lelkedből az én istenségem gazdagsága, melyből másoknak osztogathatsz. Szóval kegyelmeim sáfárjává tettelek” (IV/21). Istentől származik tehát a kegyelem, melyet a lélek magába gyűjt, és azt átadja másoknak.

Jézus és Mária közös közlésének tulajdonítja Erzsébet asszony azt az üzenetet is, miszerint a papokért felajánlott, hétfői, kenyéren és vízen való böjt az értük felajánlott szentmisével együtt a papi lelkeknek a tisztítótűzből való tömeges szabadulását eredményezi (vö. IV/28).

6.9. *Jelek és lelki gyümölcsök*

Antalóczi írja:

„A Szeretelángról meg kell jegyeznünk, hogy ez a kegyelmi adomány is egyetemes ajándék, s ugyanakkor minden látványosságot nélkülöz [...] *nem* számolhatunk azon csodának minősülő eseményekkel, amelyeket megszoktunk a Mária-jelenések során [...] a Szereteláng révén látványos esemény nem történt. Nem volt gyógyulás, nem volt napcsoda, forrás vagy könnyezés stb. Csupán gyümölcsökről beszélhetünk, amiről a belső csoda megtapasztalói tanúskodnak. *A csodák a lelkek mélyén mentek végbe.*”¹⁰³

Többször is szó esik „tizenkét kiválasztott papi lélekről”, akik szintén hivatottak a Szereteláng befogadására és továbbadására (vö. I/23–25.25–26.28.38.40.57;

¹⁰¹ La Salette, Lourdes, Pontmain, Fatima, Beauring, Banneux, Siracusa stb. jelenéseiben is kiemelkedő hangsúlyt kap az imádság, az engesztelés, a megtérés, a böjt jelentősége, s nemegyszer előtérbe kerül a szenvedés üdvösséget hozó mivolta is. Vö. DE FIORES, *Maria, Madre di Gesù* 55.

¹⁰² „Santa Maria, nelle accertate manifestazioni riconosciute e approvate dalla Chiesa, al di là di eventuali suoi *messaggi*, invita all'adorazione del Dio vivente, alla conversione del cuore, alla preghiera incessante per la pace e per la conversione dei peccatori, a *eucaristicizzare* la propria esistenza credente, a vivere e a testimoniare la fede seguendo i suggerimenti salvifici dello Spirito Santo”: PERRELLA, *Le apparizioni mariane* 176; vö. uo. 184–185. Lásd még: *Signum magnum* nr. II/4.

¹⁰³ ANTALÓCZI 172. Az idézet utolsó mondatára maga a Napló is utal (vö. I/39; I/58; I/116).

II/5.86; III/122.126; IV/24). A Lelki Naplóból azonban nem derül ki mindannyiukról, hogy kik ők, csak néhány név jelenik meg ebben a kontextusban.¹⁰⁴ A „tizenkét kiváló kiválasztott papi lélek” is kemény kísértéseket szenved a Szeretetláng kigyulladásának pillanatában, de az üzenet tartalma bátorítóan hat rájuk is, hogy ne féljenek (vö. II/85–86). Nem tudjuk azt sem, hogy Erzsébet asszony rendszeres kapcsolatban állt-e az összes kiválasztott pappal. A Szeretetláng terjedésének élő jelei lehetnek ők, mint a zarándok Egyház tagjai, akik által Isten kinyilvánítja a világnak szeretetét. A Naplóban szó esik még tizenkét világi férfiről, tizenkét szerzetesnőről és tizenkét pedagógusról is, akik szintén hivatottak lesznek arra, hogy a Szeretetlángot befogadják és továbbadják, különösképpen imádság és böjt vállalásával, melyet a tizenkét papért ajánlanak fel (vö. I/25).

A jelenések hitelessége mellett érvelhetünk, ha a Szentlélek működése és gyümölcsei nyomon követhetők a hozzá kapcsolódó eseményekben.¹⁰⁵ Az üzenetek túlzások és ferdtések nélküli és a lelkek növekedését szolgáló terjedése már Erzsébet asszony életében is megmutatkozik. Lényeges érv lehet a hitelesség mellett az is, hogy a Szeretetláng átadása mozgalmat hozott létre, mely külföldön figyelemre méltó mértékben elterjedt¹⁰⁶ anélkül, hogy eretnokség gyanújáról tudomásunk lenne. Mindez láthatóan nem Erzsébet asszony személyes szervező munkájának következménye.

7. ÖSSZEGEZÉS

Összefoglalva az eddigi elemzést, megállapítom, hogy a Szeretetláng Lelki Napló üzeneteinek jelentős részében felismerhető a természetfölötti világ működésének jele. A lényegi részeket tekintve tehát *constat de supernaturalitate*.¹⁰⁷ A Szeretetlángról szóló részek biblikus szempontból megalapozottak, teológiaiilag tiszták, eretnokségre utaló tartalmat nem találtam bennük. Ha néhol a megfogalmazás – az ismert okok miatt – értelemzavaró is, a szöveggörnyezetből legnagyobb részben egyértelműen kiderül, mit is akart a látnok írásban kifejezni.

Erzsébet asszony hitét, emberi és erkölcsi értékeit, az aszkézisben való előrehaladását, egészségi és pszichés állapotát, valamint a Szeretetlángra vonat-

¹⁰⁴ „Az Úr Jézus így szólt: 'A tizenkét papi személy bármelyikét választhatod magadnak gyóntatóul. Én vonakodtam e választási jogtól és kértem az Úr Jézust, mutasson rá Ó valamelyik papi személyre, és én akkor örömmel elfogadom. Az Úr Jézus rá is mutatott egy személyre, a neve K. F.'” (IV/25). Itt kell megemlítenünk még F. E. (IV/30.32) és M. M. (I/79; II/63.68-69) személyét is.

¹⁰⁵ Vö. HIERZENBERGER – NEDOMANSKY 40.

kozó üzenetek tartalmát és teológiai összefüggéseit figyelembe véve megállapítom, hogy az *allocutiók* hitelesek, tehát azok érzékelése nem szubjektív (patológiai, vagyis objektum nélküli, beteges érzékelés) szinten zajlott, hanem igen valószínű, hogy valós, objektív kegyelmi behatás következményei.

Az üzenetek tartalma és a körülötte felépült lelkeség világméretű elterjedése azt mutatja, hogy a Szeretelángra vonatkozó közlések nem csupán a hívek „szimpátiáját” nyerték meg (*placita fidelium*), hanem a *sensus fidei*t is megmozgatták, mely a teológia egyik legitim forrása, s amely biztos alapot képezhet a jövőben a *consensus Ecclesiae* számára.¹⁰⁸ Ugyanezen a téren kell említést tennünk a hozzá kapcsolódó lelki gyümölcsökről is, melyek az Isten szeretetében és az Egyház hitében való növekedést segítették elő sok helyütt.

A Szereteláng-üzenetekben – néhány rossz megfogalmazástól eltekintve – nagyrészt helyesen szerepelnek a szentháromságtan, a krisztológia, a pneumatológia, a kegyelemtan és a mariológia fogalmai. A *connexio mysteriorum* tehát nem zavaros, s az újszerűnek ható, de a keresztény misztikában valójában már ismert fogalmak („Szereteláng”, „sátán megvakítása”) is teológiailag jól beleillegnek az Egyház tanításába. Teljes szinkronban állnak a *Depositum Fidei*vel az egyes aszketikai gyakorlatok is, melyeket az üzenetek magukban foglalnak.

A *nil obstat* megadásához mindenképpen érdemes kihagyni néhány fentebb említett szakaszt, mely nincs szoros összefüggésben a Szeretelángra vonatkozó üzenetekkel, s tartalmát tekintve kétséges, ezért lekipásztori szempontból ellenjavallt. Némely kifejezés átfogalmazásra szorul. Ez a beavatkozás nem csorbítaná, hanem éppen helyes módon jelenítené meg a közlés valódi tartalmát. Az imádság mennyiségének időbeli leképezése szimbolikusan tekintve, s a szükséges magyarázatokkal ellátva megállja a helyét. Az *Ave Mariába* betoldott imaformula – ha megmaradunk annak fakultatív végzése mellett, s nem követeljük ezzel az imádság kötelező érvényű megváltoztatását – szintén elfogadható. A *transsubstantiáció*ra vonatkozó szövegrész azonban személyes jellegű misztikus élménynek tekintendő, mely a Szereteláng-üzenetekkel nincs közvetlen kapcsolatban, bizonytalan és néhol igen zavaros, ezért semmiképpen sem javasolom, hogy nyomtatásba kerüljön.

A Napló méltó az Egyház elismerésére, mert üzenete „nem áll ellentétben a hittel és az erkölccsel, ezért terjeszthető, kultusz rendelhető hozzá, és a jelenés

¹⁰⁶ „Egyetlen regisztrálható, de mégis a legmeggyőzőbb fejlemény a Szereteláng fogadtatása volt az egész világon. Kínától Amerikáig, Ausztráliától a skandináv államokig rengeteg nyelven és rengeteg országban közkezen forgott, még japánul is kiadták”: ANTALÓCZI 174.

¹⁰⁷ Vö. PERRELLA, *Le apparizioni mariane* 86.

¹⁰⁸ Vö. uo. 92.

oka a természetes emberi ész számára elégségesen belátható módon természetfelettiinek nyilvánítható”.¹⁰⁹

A problémás elemek mennyisége elenyésző, jelenlétük nem kompromittálja a többi rész létjogosultságát, hiszen a magánkinyilatkoztatások vizsgálatának egyik alapszabálya szerint „valamely kinyilatkoztatás alapjában véve lehet valódi, de mégis keveredhetnek bele *hamis elemek* is. Isten [...] néha nem javítja ki azokat a tévedéseket és előítéleteket, amelyek benne lehetnek valakinek az elméjében”.¹¹⁰ Tartsuk továbbá szem előtt Szent Pál kérését is: „Ne oltátok ki a Lelket, a prófétai beszédet ne vessétek meg. Vizsgáljatok felül mindent, a jót tartsátok meg” (1Tesz 5,19–21). Az elbírálás karizmáját felhasználva azt kell kiválasztanunk, ami jónak mondható, s amiből épül az Egyház közössége.

Mindezek alapján úgy ítélem meg, hogy a Lelki Naplóban foglaltak – mindazon problémás részek kivételével, melyekben egyértelműen jeleztem, hogy megjelentetésük nem lenne szerencsés – az Egyház javát tudnák szolgálni, ezért méltóak a kiadásra.

---

¹⁰⁹ SCHEFFCZYK – ZIEGENAUS, *Mária az üdvtörténetben* 308.

¹¹⁰ TANQUEREY nr. 1506. Ezt támasztja alá egy másik ismert lelkiségtológus, Royo Marín is, aki a magánkinyilatkoztatásokkal kapcsolatban hét pontban foglalja össze a *discretio spirituum* alapszabályait. Ezek között az egyik kimondja: „Non si deve respingere senz’altro una rivelazione perché una delle sue parti o qualche dettaglio sono effettivamente falsi. Può essere che il resto sia vero”: ROYO MARÍN 1077.